

Заклад вищої освіти «Український католицький університет»

Факультет наук про здоров'я

Кафедра психології та психотерапії

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**Прийняття мітів про сексуальну агресію як чинник віктимізації
партнера в романтичних стосунках**

**Виконала: студентка 6 курсу,
групи ЗПП 21М**

спеціальності 053 Психологія

освітньої програми «Клінічна психологія (підпис)

з основами психодинамічної терапії» (дата)

Богданова К.В.

Керівник: старший викладач кафедри

психології та психотерапії УКУ, (підпис)

канд. псих. наук, доцент (дата)

Завада Т.Ю.

Рецензент: доц.кафедри

теоретичної та практичної психології

НУ «Львівська політехніка», (підпис)

канд. псих. наук (дата)

Войцеховська О.В.

Львів, 2023

РЕФЕРАТ

Прийняття мітів про сексуальну агресію як чинник віктимізації партнера в романтичних стосунках : 84 с., 3 ч., 1 табл., 17 рис., 4 дод., 57 джерел.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Віктимізація, соціоекологічна модель, міти про сексуальну агресію, насильство, превенція насильства.

Світові дослідження шукають шляхи превенції насильства в романтичних стосунках. Для цього потрібно розуміти фактори ризику виникнення віктимізації в романтичних стосунках та фактори захисту. Одним з важливих чинників є роль прийняття мітів про сексуальну агресію, що давно досліджуються в США та світі. Втім, наскільки нам відомо, на українській вибірці дослідження мітів про сексуальну агресію раніше не проводилось. Метою нашого дослідження було визначення зв'язку між рівнем прийняття мітів про сексуальну агресію та віктимізацією в романтичних стосунках, здійснена шляхом перекладу опитувальника про прийняття мітів українською мовою. Було проведено емпіричне кореляційне крос-секційне дослідження в якому взяли участь 442 учасники від 18 до 60 років ($M=34,34$, $SD=7,28$), 83.3% ($N=368$) жінок та 16.5% ($N=73$) чоловіків.

Було встановлено, що вищий рівень прийняття мітів про сексуальну агресію позитивно асоційований з вищим рівнем віктимізації в романтичних стосунках. Соціодемографічні фактори, такі як стать, вік, тип ведення бюджету, рівень релігійності та ступінь вільності обговорення сексуального життя в парі впливають на рівень прийняття мітів про сексуальну агресію. Також внутрішню групову відмінність було встановлено в рівні освіти учасників досліджування. Водночас прийняття мітів про сексуальну агресію є медіатором впливу соціодемографічних факторів на віктимізацію в романтичних стосунках. Також було встановлено, що чоловіки в Україні приймають міти про сексуальну агресію

більше ніж жінки. Надалі результати цієї роботи можуть бути використані для повноцінної адаптації опитувальника українською мовою для подальших досліджень. А також отримані дані можуть бути використані в програмах превенції насильства в романтичних стосунках, а програма сексуальної освіти доповнена розвінчуванням мітів про сексуальну агресію.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИЙНЯТТЯ МІТІВ ПРО СЕКСУАЛЬНУ АГРЕСІЮ ЯК ЧИННИК ВІКТИМІЗАЦІЇ ПАРТНЕРА У РОМАНТИЧНИХ СТОСУНКАХ	9
1.1 Психосоціальні аспекти розуміння сексуальної агресії.....	9
1.2 Міти про сексуальну агресію.....	14
1.3 Віктимізація в романтичних стосунках як соціокультурний феномен.....	19
1.4 Теоретична модель та гіпотези дослідження	27
Висновки до першого розділу.....	30
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ ТА ПРОЦЕДУРИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	32
2.1 Етапи дослідження.....	32
2.2 Методи дослідження.....	33
2.3 Група досліджуваних.....	36
2.4 Методи статистичного опрацювання даних.....	42
Висновки до другого розділу.....	43
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ДИСКУСІЯ.....	45
3.1 Особливості зв'язку між прийняттям мітів про сексуальну агресію і віктимізацією в романтичних стосунках.....	45
3.2 Прийняття мітів про сексуальну агресію як предиктор віктимізації у романтичних стосунках.....	46
3.3 Особливості зв'язку між прийняттям мітів про сексуальну агресію та соціоекологічними факторами (вік, релігійне залучення, місце проживання, рівень освіти).....	47

3.4 Відмінності між прийняттям мітів про сексуальну агресію у чоловіків та жінок.....	54
3.5 Дискусія результатів	55
Висновки до третього розділу.....	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Насильство проти жінок є поширеною та **актуальною** соціальною проблемою в Україні і світі, що має негативні наслідки на фізичне та психічне здоров'я як індивіда, так і суспільства в цілому. Так згідно з результатами опитування, проведеного ООН у 2014 році в Україні, тої чи іншої форми фізичного, чи сексуального насильства зазнали 22% жінок у віці від 15 до 49 років (Марценюк, 2015). 67% жінок заявили, що після досягнення 15 років зазнали психологічного, фізичного або сексуального насильства від романтичного партнера (Добробут і безпека жінок, ОБСЄ, 2018). У цій роботі, віктимізація у романтичних стосунках розглядається крізь призму емоційного, фізичного, сексуального та економічного насильства.

Довгий час вважалось, що сексуальне насильство це рідкісний випадок, який трапляється з жінками, які тим чи іншим чином провокують чоловіків і скоюється воно переважно незнайомими людьми. Втім дослідження показують, що від 30 до 38% відсотків випадків сексуального насильства були вчинені романтичними партнерами жінки (Garcia-Moreno et al., 2013). Насильство не виникає в вакуумі і доречним є досліджувати які фактори спричиняють його виникнення. Американські та європейські дослідження показали, що серед багатьох факторів скоєння насильства, виправдання насильника та звинувачення жертви важливу роль відіграє прийняття мітів про сексуальну агресію. Мітами про сексуальну агресію вважають сталі упередження, стереотипні та помилкові переконання щодо сексуального насильства, насильників та жертв, що часто виправдовують або заперечують насильство (van der Bruggen & Grubb, 2014). На українській вибірці дослідження прийняття мітів не проводилось, оскільки немає перекладеного опитувальника Прийняття мітів про сексуальну агресію. Тому наше дослідження

має на меті визначення зв'язку між рівнем прийняття мітів про сексуальну агресію та віктимізацією в романтичних стосунках.

Об'єктом дослідження виступає прийняття мітів про сексуальну агресію.

Предметом є залежність віктимізації в романтичних стосунках від рівня прийняття мітів про сексуальну агресію.

Для досягнення мети дослідження були сформульовані наступні **завдання**:

Визначення змісту таких понять як віктимізація в романтичних стосунках, а також прийняття мітів про сексуальну агресію. Проаналізувати підходи до розуміння причин виникнення насильства та чинників, що тим чи іншим способом впливають на випадки насильства.

Перекласти опитувальник для визначення рівня прийняття мітів про сексуальну агресію. Обґрунтувати методичні засади дослідження зв'язку між соціокультурними факторами, що спричиняють віктимізацію партнера, такими як прийняття мітів про сексуальну агресію, та самими випадками насильства.

Встановити зв'язок між рівнем прийняття мітів про сексуальну агресію та віктимізацією партнера в романтичних стосунках. Проаналізувати відмінності між прийняттям мітів у чоловіків та жінок. А також дослідити які саме соціокультурні фактори впливають на прийняття мітів та віктимізацію як таку.

Окреслити напрямки роботи в психоедукації та превенції випадків віктимізації в романтичних стосунках шляхом розробки едукаційних матеріалів, що могли б бути включеними в шкільну сексуальну освіту та загальне інформування суспільства щодо теми насильства в романтичних стосунках.

На основі опрацювання теоретичних робіт було сформульовано наступні **гіпотези** дослідження:

Гіпотеза 1. Існує зв'язок між прийняттям мітів про сексуальну агресію та віктимізацією в романтичних стосунках.

Гіпотеза 2. Прийняття мітів про сексуальну агресію виступає предиктором віктимізації у романтичних стосунках.

Гіпотеза 3. Існує зв'язок між прийняттям мітів про сексуальну агресію та соціоекологічними факторами такими як вік, релігійне залучення, місце проживання, рівень освіти.

Гіпотеза 4. Існують відмінності між прийняттям мітів про сексуальну агресію у чоловіків і жінок.

Методи дослідження, які були використані у даній роботі:

- теоретичні, а саме аналіз, узагальнення, порівняння та синтез;
- емпіричні - для дослідження рівня прийняття мітів про сексуальну агресію була використана Шкала прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію, для оцінки соціокультурних факторів були використані анкетні запитання, а для оцінки рівня віктимізації було використано Багатовимірний опитувальник оцінки рівня емоційного насильства (коротка форма) та Шкала Віктимізації Партнера;
- статистичні - було використано результати описової статистики, а також кореляційний, порівняльний та регресійний аналізи за допомогою програми Statistica 8.0. А також проведено медіаційний аналіз за допомогою програми Jamovi.

Теоретична значущість роботи вбачається нами в доповненні розуміння феномену віктимізації в романтичних стосунках та чинниках, що його спричиняють на прикладі рівня прийняття мітів про сексуальну агресію на українській вибірці.

Практична значущість полягає в тому, що застосування отриманих даних може лягти в основу розробки заходів з превенції виникнення насильства в романтичних стосунках, оскільки дасть яснішу картину упереджень які потрібно розвінчувати та аспектів на які потрібно звернути увагу в розробці інформаційних брошур та програм сексуальної освіти.

Група досліджуваних. В дослідженні взяли участь 442 учасники, громадяни України, яким на момент дослідження виповнилось 18 років та які мали досвід романтичних стосунків. Дослідження проводилось у формі опитування через google форму, що поширювалась на платформах Facebook та Instagram протягом лютого-березня 2023 року. Середній вік учасників, у віці від 18 до 60 років, склав 34 роки. Розподіл за статтю налічує 83.3% (N=368) жінок та 16.5% (N=73) чоловіків.

Структура та обсяг роботи. Дослідження складається з трьох частин. Налічує 84 сторінок, 1 таблицю та 18 рисунків, 4 додатки та 57 використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРИЙНЯТТЯ МІТІВ ПРО СЕКСУАЛЬНУ АГРЕСІЮ ЯК ЧИННИК ВІКТИМІЗАЦІЇ ПАРТНЕРА У РОМАНТИЧНИХ СТОСУНКАХ

1.1 Психосоціальні аспекти розуміння сексуальної агресії

Сексуальна агресія у романтичних стосунках це поширена і водночас недостатньо вивчена проблема сучасного суспільства. Хоча традиційно насильство трактувалось, як акт скоєний незнайомцями, за різними даними від 30 до 38% випадків насильником виступав романтичний партнер (García-Moreno et al., 2013). Поруч з цим, згідно з статистичними даними ВООЗ за 2013 рік 1 з 3 жінок зазнала фізичного та/або сексуального насильства. Вищезазначені дані вказують на те, що насильство щодо жінок було і залишається гострою соціальною проблемою.

Попри те і саме через те, що тема сексуальної агресії є чутливою та відверто табуованою, необхідно чітко визначитись з термінологією і безпосередньо діями, що стоять за термінами. Втім дослідники не мають одноосібної позиції з приводу ієрархії термінів сексуальна агресія, сексуальне насильство та гендерно-зумовлене насильство. Scott Christopher у своїй книзі Сексуальна агресія в романтичних стосунках (2004) позиціює термін сексуальна агресія як ширший, який містить спектр де є сексуальне насильство, спроба вчинення сексуального насильства і інші дії насильницького сексуального характеру з меншим застосуванням сили. З іншого боку велика кількість авторів використовують терміни сексуальна агресія та сексуальне насильство як взаємозамінні (Fernández-Fuertes et al., 2020, Alison Phipps et al., 2017). Ми будемо переважно послуговуватись терміном сексуальне насильство і в цій роботі користуватимемось ним як більше вузьким терміном, що

входить до типів гендерно зумовленого насильства. Оскільки статистично жертвами останнього є переважно жінки і здійснюється воно переважно чоловіками (Добробут і безпека жінок. Україна. Доповідь про результати дослідження, ОБСЄ, 2019).

Гендерно зумовлене насильство (ГЗН) є крайнім проявом дискримінації за ознакою статі і проявляється в насильстві скоєному переважно чоловіками щодо переважно жінок. Одним з проявів, але не єдиним, є сексуальне насильство. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає сексуальне насильство як

будь-який сексуальний акт, спроба отримати сексуальний акт, небажані сексуальні коментарі чи загравання, акти, спрямовані на торгівлю, або іншим чином спрямовані проти сексуальності людини з використанням примусу будь-якою людиною, незалежно від її стосунків із жертвою, в будь-якій обстановці, включаючи, але не обмежуючись домом та роботою»(World Health Organization(WHO), 2002, 149).

Сприйняття сексуального насильства та підходи до його визначення, а також покарання за такі дії змінювались протягом десятиліть та досі не є загальноприйнятими для усіх країн світу. В Античні часи зґвалтування жінки в мирний час трактувалось як злочин посягання на власність її чоловіка чи батька залежно від статусу на момент скоєння злочину. Так в етимології англійського терміну “rape” лежить латинський термін *rapere* - вкрасти, забрати. Жертвою в тій парадигмі вважалась громада чи чоловік, але не жінка (Brouwer, 2020). Перші закони щодо покарання за зґвалтування з'явилися в Середньовіччі, але довести такий злочин було надзвичайно важко. Подібна ситуація продовжувалась протягом довгого часу. Активність феміністичних рухів часів 1960-х призвело до

появи руху проти насильства в 1970 в США коли сексуальне насильство почали бачити як злочин, що має на меті встановлення контролю над жінками (Gornick et al.2011). Законодавство Саудівської Аравії вимагає наявності двох свідків чоловіків, щоб довести, що скоєний акт був сексуальним насильством (Tønnessen,2016). На сьогодні в Україні законодавство, а саме ч. 1 ст. 153 ККУ, визначає сексуальним насильством «вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням у тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи» (Ст. 153 КК України). Внесення в суспільний і правовий дискурс питання добровільної згоди показує, що розвиток соціуму та законодавства привів до більших можливостей для захисту потерпілих від сексуального насильства.

Погляди психологічних шкіл на сексуальне насильство також змінювались з часом і розвитком громадянського суспільства та прав жінок. Відомим є факт, що Зигмунд Фройд у своїй фундаментальній роботі Студії істерії пов'язував виникнення симптомів власне істерії в дорослому віці, переважно серед жінок, з сексуальним насильством вчиненим над ними в анамнезі, проте усвідомивши масштаб проблеми і суспільний спротив патріархально налаштованого середовища відмовився від своєї теорії з сексуальним насильством замінивши її на фантазії про насильство, що провокували напади істерії в численних пацієнтів (McOmber, 1996) Раніше фокус дослідників в контексті дослідження сексуального насильства був на патології індивіда такої як сексуальні девіації або психопатології. Протягом останніх десятиліть увага змістилась на важливість соціальних та культурних факторів, таких як гендерна нерівність, токсична маскуліність та інші, як таких, що вносять значний вклад в персистенцію сексуального насильства (Messerschmidt, 2016). Психологічні погляди розвинулись від звинувачень жертви за тим чи іншим способом спровоковане

насильство до визнання того, що насильство це вибір здійснений насильником і мало залежить від поведінки жертви (McMahon & Banyard, 2012). І нарешті основною зміною в парадигмі розуміння сексуального насильства можна вважати перехід від дослідження зґвалтування як окремого феномену, що було властиво раннім психологічним дослідженням. Сучасні ж тенденції радше досліджують концепт сексуального насильства, що містить широкий спектр поведінки як то сексуальні посягання, сталкінг, надмірний контроль (Phipps et al., 2018). Психологи почали уважніше досліджувати теми насильства і його наслідків під час і після В'єтнамської війни, що співпала в часі з другою хвилею фемінізму. Вчені феміністичного руху також концептуалізували зґвалтування як акт насильства і політичного контролю, а опитування показали, що явище є значно більш поширеним ніж вважалось раніше (Brown, 2004). Таким чином ми бачимо, що формування поглядів на таке питання як сексуальне насильство є динамічним та постійно змінюється в усіх сферах. Динаміка ж цих змін пов'язана з розвитком прав жінок та їх долученням до досліджень та тенденціями до гендерної рівності. Далі в цьому розділі будуть представлені фактори які впливають на те, чому попри всі намагання зменшити кількість випадків сексуального насильства статистика залишається сталою.

Сексуальне насильство є злочином про який рідко сповіщають чи звертаються за допомогою. Попри зміну суспільної парадигми щодо сексуального насильства, як рідкісного явища, що трапляється тільки з необережними жінками на темних вулицях, жертви досі не заявляють про більшість випадків сексуальної агресії. Поліцейська статистика США свідчить про те, що лиш 350 з 1000 випадків насильства закінчується зверненням в поліцію, отже 2 з 3 є незареєстрованими (Department of Justice, National Crime Victimization Survey, 2015-2019, Morgan&Truman, 2019). У 20% випадків причинами не звернення є відсутність

віри в те, що поліція зможе допомогти й ще 10% не вважали, що випадок достатньо серйозний аби заявляти в поліцію (Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, Female Victims of Sexual Violence, 1994-2010 (2013). Orchowski і колеги (2013) виявили, що порівняно з іншими заявами в поліцію, заяви про зґвалтування сприймаються більш скептично і супроводжуються припущенням, що насильник може бути не настільки винним, в той час як увага звертається на можливу провину жертви. Іншим фактором є те, що частина жертв насильства не класифікують епізод як сексуальне насильство, зазначаючи, що це “серйозне непорозуміння” чи недостатньо серйозний випадок, щоб вважати сексуальним насильством (Orchowski et al., 2013). Офіційні статистичні дані Програми розвитку ООН 2003 року (Coomaraswamy, 2003) зазначали, що від 10 до 15% українських жінок пережили зґвалтування в той чи інший час життя, водночас опитувальники підтвердили, що в більшості випадків жінки не звертались в поліцію через страх бути звинуваченими, страх, що їм не повірять чи через те, як до них ставитимуться у зв’язку з пережитим сексуальним насильством. Статистика звернень в поліцію в Україні показує, що їх кількість зростає рік у рік, що може пояснюватись кращою інформованістю суспільства і вищим рівнем довіри до офіційних установ. Для прикладу звіт Національної поліції України за I квартал 2020 року показує, що було зареєстровано 46 997 звернень з приводу домашнього насильства, що на 48 % більше, порівняно з аналогічним періодом 2019 року (31 735 звернень) (Пономаренко, 2020). Попри певні покращення загальна динаміка є такою, що велика частина випадків сексуального насильства в різних країнах світу залишаються не покараними.

1.2 Міти про сексуальну агресію

Однією з прямих причин не звернення за допомогою є те, що потерпілі не маркують епізод насильства як зґвалтування. Термін зґвалтування часто

асоціюється з раптовим нападом незнайомих людей, втім дослідження доводять, що часто насильство здійснюється знайомими людьми, в тому числі романтичними партнерами (Tjaden & Thoennes, 2006). Дослідники виявили причини через які жінки не вважають насильство нападом - страх, стигма, психологічні та юридичні чинники, відчуття відповідальності за ситуацію (Fisher et al., 2000; Peterson & Muehlenhard, 2011). Peterson and Muehlenhard (2011) описують, що близько 24% жінок, що пережили зґвалтування вважають що пручались недостатньо довго і переконливо, щоб вважати цей досвід зґвалтуванням. Жінки, що зазнали насильницьких дій від знайомих з меншою ймовірністю вважатимуть скоєне злочином, попереднє вживання алкоголю також знижувало вірогідність класифікації дій як насильницьких. Оральний секс та молодший вік жертви також відносяться до факторів, що сприяють визначенню епізоду насильства як непорозуміння (Littleton et al., 2008; Orchowski et al., 2013). Вище наведені фактори в сукупності формують хибне враження, що за наявності тих чи інших умов жертва несе відповідальність за скоєне насильство. Віктімблеймінг - термін, що використовується для звинувачення жертви в тому, що з нею сталось. Фактори, що досліджувались для кращого розуміння феномену віктімблеймінгу в загальному діляться на дві широкі категорії - ситуативні та змінні спостерігача (Van der Bruggen & Grubb, 2014). Основними ситуативними факторами, що мали б переконати спостерігача в тому хто винен в насильстві є гендер, раса, привабливість, сексуальна орієнтація, статус, вживання психоактивних речовин жертвою та насильником, мотивація насильника та інтенсивність пручання жертви. Щодо якостей самого спостерігача, то дослідники переважно концентруються на гендері та розумінні гендерних ролей (Van der Bruggen & Grubb, 2014). Згідно одних даних чоловіки частіше схильні звинувачувати жінок в відповідальності за скоєне проти них насильство (Schneider et al., 2009), проте інші дослідники не підтверджують такої кореляції і зміщують

фокус на розуміння гендерних ролей, як фактор медіації між гендером та жертвою. Один з основних показників розуміння гендерних ролей це прийняття мітів про сексуальну агресію.

Мітами про сексуальну агресію вважають сталі упередження, стереотипні та помилкові переконання щодо сексуального насильства, насильників та жертв, що часто виправдовують або заперечують насильство (van der Bruggen & Grubb, 2014). Міти формують уявлення про те, що є “справжнім зґвалтуванням”, а що “непорозумінням” і вважаються похідним від патріархального суспільного устрою, де жінка має поводитись стримано та обмежувати свою сексуальну активність аби уникнути можливого насильства (Angelone et al., 2021).

Виділяють чотири основних категорії мітів по сексуальну агресію:

- 1) Звинувачення власне жертви (“жінки мають підсвідоме бажання бути зґвалтованими”; “жінка була зґвалтована через надмірно провокуючий одяг”).
- 2) Висловлювання недовіри щодо факту насильства (“більшість звинувачень про спробу зґвалтування це просто перебільшення і непорозуміння”, “жінки використовують звинувачення як зброю проти чоловіків”).
- 3) Виправдання насильника (“чоловіча сексуальність працює як паровий котел і часом потребує “випустити пару”).
- 4) Віра в те, що тільки певні типи жінок можуть бути зґвалтовані (“тільки ті хто ходять темними провулками наодинці можуть стати жертвами, але в цьому є доля їх провини”) (Bohner, Reinhard et al. 1998; Gerger et al. 2007; Payne et al. 1999;).

Дослідження мітів проводяться протягом останніх декількох десятиків років за допомогою різноманітних опитувальників прийняття (Gerger et al. 2007) і їх

функції та формулювання змінюється з часом та розвитком культури. Перша шкала Rape Myth Acceptance Scale (RMA/S) була розроблена у 1980 році Мартою Барт (1980). Тоді, наприклад, вважалось, що міти приймаються переважно чоловіками щодо жінок, а отже дослідження проводились в контексті чоловіків насильників і жінок жертв. Проте останніми роками все більше даних свідчить про те, що жінки сприймають міти на рівні з чоловіками (Canan et al., 2018). Цікавою є функція яку прийняття мітів виконує в жінок - в масштабному дослідженні жінок, що провели Bohner and Lampridis (2004) було виявлено, що високе прийняття мітів про сексуальну агресію дає жінкам відчуття певного контролю над ситуацією і безпеки (“я порядна жінка, отже таке не може статись зі мною”) тоді як жінки з низьким рівнем прийняття мітів відчують більше небезпеки та мають більш негативні наслідки потрапляючи в ситуацію безпосередньої небезпеки насильства. Тоді як у чоловіків рівень прийняття мітів про сексуальну агресію прямо пропорційний тому наскільки чоловіки схильні звинувачувати жертву і зворотно пропорційний звинуваченню саме кривдника (Murnen et al., 2002). Дослідники Michaelis and Bohner (2005) зазначають, що звинувачення жертви та схильність до зґвалтування в одній і тій самій вибірці чоловіків може бути маркером скоєння насильства в майбутньому. Але такі технології передбачення не є в широкому застосуванні.

Пізніше з'явилась Illinois Rape Myth Acceptance Scale (IRMA), що містить 45 тверджень (Payne et al., 1999). Останнім часом дослідження за допомогою шкал сприйняття мітів отримували типово низькі результати, що могло означати як зменшення негативних переконань щодо насильства в суспільстві, так і те, що соціально невігідно стало давати відповіді на такі прямі запитання і респонденти навчилися давати соціально прийнятні відповіді, а також, що контент мітів змінився з часом (Gerger et al. 2007). Так з'явилися шкали прийняття сучасних

мітів про сексуальну агресію з менш очевидно насильницькими словами та твердженнями. Якщо шкала зразка 1991 року могла містити твердження на кшталт “Жінка яку гвалтують цілком може розслабитись і отримати задоволення” (Burt,1991), то нові твердження вже не були такими прямолінійними. На зміну старим розробили нову шкалу, де групували міти за наступним принципом

- Заперечення масштабу проблеми (“жінки перебільшують кількість згвалтувань”)
- Антагонізм вимогам жертв (“ жертви пограбувань не отримують такої підтримки як жертви сексуального насильства”)
- Брак підтримки ініціативам з підтримки жертв (“ в наш час жертви отримують достатньо допомоги”)
- Вірування, що примус є частиною чоловічої природи в сексуальних стосунках (“Коли жінка починає стосунки з чоловіком вона має розуміти, що він заявить про своє право на секс.”)
- Захист кривдника шляхом звинувачення жертви чи обставин (“Алкоголь часто є винуватцем насильства” (Gerger et al. 2007).

Адаптація 60 німецьких тверджень на англійську мову дали початок Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression Scale (AMMSA) Шкалі прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію, що містить 30 тверджень і яка була апробована і перекладена на іспанську, грецьку, французьку, показавши валідні результати в більшості європейських країн (Hantzi et al.,2015; Courtois et al., 2021). На основі Іллінойської шкали створили культурально адаптовану китайську шкалу прийняття мітів про сексуальну агресію. В цій версії згвалтування в шлюбі не вважалось злочином та не включались інші типи примусової сексуальної

поведінки (Хуе et al., 2019). Сучасні дослідження прийняття мітів проводяться переважно для апробації якості програм з сексуальної освіти і оцінки поточного стану ситуації з сексуальним насильством і імпліцитними переконаннями людей. На українській вибірці такі дослідження ще не проводились оскільки сучасна шкала не була адаптована і перекладена на українську мову. Це дослідження має на меті відслідкувати зв'язок між прийняттям мітів та насильством в романтичних стосунках тому в наступних пунктах буде детальніше розглянута віктимізація одного чи обох партнерів.

1.3 Віктимізація в романтичних стосунках як соціокультурний феномен

Попри табуїзованість і славу рідкісного, казуїстичного феномену насильства як такого, ще більш рідкісним вважалось насильство скоєне щодо свого партнера в стосунках. Втім перші ж дослідження стану речей в стосунках розвінчали ці припущення. В Україні за даними 1999 року приблизно 19% жінок, що колись були в шлюбі у віці від 15 до 44 років заявляли про словесне або фізичне насильство щодо них скоєне романтичним партнером (Centers for Disease Control and Prevention, 2003). У 2019 в Україні доповідь про результати дослідження ОБСЄ свідчила, що 15% жінок, у яких зараз є партнер, стверджували, що зазнали від нього фізичного або сексуального насильства; дві третини (67%) жінок стверджували, що після досягнення 15 зазнали психологічного, фізичного або сексуального насильства з боку партнера або іншої особи; найчастіше кривдниками були попередні партнери (ОБСЄ, 2019). Отже, ми можемо робити висновки про те, що кількість жертв не зменшується, проте збільшується через фактичне збільшення або можливість більш вільно про нього заявляти.

Терміном віктимізація визначають процес перетворення людини на жертву психологічного або фізичного насильства в результаті діяльності вчиненої проти неї іншою особою (APA Dictionary of Psychology). Різні філософські теорії по-різному підходять до теоретичного обґрунтування питання. Позитивістська школа визначає, що певні особливості особистості чи поведінки роблять жертв більш схильними до потрапляння в ситуації насильства (Miers, 1990). З точки зору теоретичних засад екологічних систем Урі Бронфенбреннера (Aosved et al., 2006) віктимізація розглядається як складний феномен пов'язаний з взаємодією соціоекологічних систем між собою та їх вплив на індивіда. Соціоекологічна система виділяє 4 системи - індивідуальну, що містить стать, вік, особливості раннього розвитку, систему стосунків, що включає в себе родину та найближче оточення та їх погляди, рівень громади особливості виховання в школі, цінності що транслюються в громаді, можливості професійного розвитку, робота, місце проживання, та рівень суспільства куди входять прийняття або упередження щодо релігії, раси, гендеру, прав жінок, прав людей, закони та соціальні ініціативи. Всі ці фактори окремо та їх взаємовплив можуть виступати як захисними факторами, так і факторами ризику. Згідно з цією моделлю фактори ризику можуть групуватись в наступні категорії соціодемографічні, індивідуальні фактори (особистісні та міжособистісні), фактори зовнішнього оточення (родина, ровесники, громада) і контекстуальні фактори (зв'язок з насильницькими романтичними стосунками) (Vezina& Hebert, 2007).

Мета аналіз 61 дослідження віктимізації в парах виявило фактори ризику - проживання в сільській місцевості, в неповній родині, вживання психоактивних речовин, розлади поведінки, попередній досвід віктимізації (в родині, від попередніх партнерів), неадекватне виховання батьками (брак рамкування або фізичні покарання), віра особою в те, що насильство потрібно толерувати,

наявність друзів в близькому оточенні які толерують чи здійснюють насильство також мають тісний зв'язок з потенційною віктимізацією особи (Vezina & Hebert, 2007). Українське дослідження 2012 року виявило основні фактори, що впливали на ризик виникнення тих чи інших форм насильства в романтичних стосунках - вік респондента, вживання партнером алкоголю, спостереження того як батько вчиняв фізичне насильство над матір'ю в дитинстві та контролююча поведінка партнера (Barrett et al., 2012). Так жінки чиї партнери часто зловживали алкоголем мали в 7 разів вищий ризик стати жертвами насильства в стосунках ніж ті чиї партнери не зловживали алкоголем. Віктимізація в романтичних стосунках це комплексне явище фактори виникнення якого тісно пов'язано з соціоекологічною моделлю суспільства та певними характеристиками партнерів і їх взаєностосунками, та більш широкими поняттями стану речей в суспільстві. Далі будуть розглянуті типи насильства які ми розуміємо під широким терміном віктимізація.

В першому розділі було детально досліджено сексуальне насильство, а в цьому буде визначена термінологія та соціокультурні передумови виникнення інших типів насильства. Серед останніх в романтичних стосунках виділяють окремо психологічне насильство, економічне насильство, фізичне та сексуальне насильство. Варто зауважити, що психологічне насильство також відоме в літературі як емоційне насильство майже завжди передує епізодам фізичного насильства, зустрічається частіше та має більш негативні психологічні наслідки для жертв, порівняно з фізичним насильством, включаючи симптоми посттравматичного стресового розладу (Maldonado et al., 2022; Norwood & Murphy, 2012). На думку дослідників краще розуміння причин і механізмів емоційного насильства здатне прояснити процеси, що стоять за розвитком насильства в романтичних стосунках, краще передбачати його виникнення та приймати ефективніші заходи з профілактики (Maldonado et al., 2022).

Емоційне (або психологічне) насильство визначається

як форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи (Ст. 1 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 р., № 2227-VIII; Гусева, 2019, с. 233).

Дослідження емоційного насильства здійснюється за допомогою чотирьох шкал - домінування/залякування, обмеження свободи, приниження, вороже уникання в опитувальнику Multidimensional Measure of Emotional Abuse (MMEA) (Murphy & Cascardi, 1999). Ці форми насильства мають спільне походження та показали себе валідними на широкій вибірці населення. Підтверджуючи кореляцію між емоційним та фізичним насильством в романтичних стосунках ця шкала використовується для оцінки результативності інтервенцій протидії насильству в стосунках, розуміння факторів що до нього призвели, оцінки ефекту емоційного насильства на партнерів (Maldonado et al., 2022). Емоційне насильство безпосередньо пов'язане з потенційними епізодами фізичного чи сексуального насильства. Так Brownridge et al. (2008) дослідили, що жінки чиї чоловіки поводяться контролююче та ревнують мають на 754% вищий ризик стати жертвами насильства в романтичних стосунках. Національне дослідження насильства щодо жінок в США (Tjaden & Thoennes, 2000) підтвердило це твердження вказавши, що жінки чиї партнери проявляли вербальну агресію, ревності та контролюючу поведінку мали значно вищий ризик сексуальної або фізичної віктимізації ніж жінки з не контролюючими партнерами. В Україні,

станом на 2012 рік, саме емоційне насильство виявилось найбільш превалюючим серед типів насильства в романтичних стосунках (Barrett et al., 2012). Так кожна 5 жінка (21%) заявила, що в тій чи іншій формі пережила емоційне насильство від партнера.

Друге місце згідно з українською статистики займає фізичне насильство в романтичних стосунках. 13% жінок заявляли, що в тій чи іншій формі пережили фізичне насильство в романтичних стосунках. Фізичне насильство визначається як

форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру (Ст. 1 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 р., № 2227-VIII, Гусєва, 2019, с. 134).

Факторами ризику виникнення фізичного насильства в Україні був досвід спостереження за фізичним насильством, що здійснював батько щодо матері, а також зловживання алкоголем у партнера (Barrett et al., 2012). Також фактором ризику виступає контролююча поведінка партнера стосовно жінки підвищуючи ризик на фізичне насильство вдвічі.

З розвитком тенденцій до рівної залученості жінок і чоловіків в фінансовому забезпеченні родини дослідники частіше звертають увагу на фактор доходу і ведення бюджету як чинник виникнення насильства в романтичних стосунках.

Економічне насильство визначається законодавством України як

форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці (Ст. 1 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 р., № 2227-VIII; Гусєва, 2019, с. 135).

Численні дослідження вказують на кореляцію між економічним насильством та іншими видами насильства в романтичних стосунках і виявляють, що саме економічне насильство може бути передумовою виникнення інших форм віктимізації (Brownridge et al.,2017; Singh & Babbar,2022; Ahmadabadi et al.,2020). Так канадське дослідження популяції (Brownridge et al., 2017) виявило, що жінки, чий партнер обмежив їх доступ до сімейного бюджету та не інформували партнерок щодо доходів, мали значно вищий ризик віктимізації в романтичних стосунках. Втім дослідники не однозначні в своїх поглядах. Так Теорія відносності ресурсів, що стверджує, що господарства тяжіють до найбільшої ефективності та використовують свої ресурси для досягнення кращого можливого благополуччя (Singh & Babbar,2022). Індійське дослідження 42.000 родин встановило, що чим більше ресурсів має жінка, тим більше прав і можливостей вона має (так званий empowerment), але збільшення прав і можливостей позитивно корелює з віктимізацією в романтичних стосунках (Singh & Babbar, 2022). Медіатором цього ефекту вважають патріархальність суспільства, де роль чоловіка забезпечувати прибуток, а при посяганні жінок на цю роль їх карають. Проте дослідження, що були проведені в Західному світі, де патріархальні традиції слабшають, збільшення доходу жінки та відповідно її ролі в прийнятті

рішень в родині було захисним фактором проти віктимізації в романтичних стосунках (Ahmadabadi et al.,2020). За даними австралійського дослідження низький дохід чоловіка був передвісником виникнення майже всіх типів насильства в парі, крім сексуального, проте рівень доходу жінки не корелював з випадками віктимізації в стосунках (Ahmadabadi et al.,2020). Дослідження віктимізації в романтичних стосунках в Україні виявило, що жінки, чий дохід був на рівні з партнером і ті які заробляли менше від партнера мали менший ризик стати жертвами фізичного насильства в стосунках (Barrett et al., 2012). Як висновок ми можемо бачити, що роль фінансового доходу жінки не є однозначною в різних країнах і може мати як захисну функцію, так і наражати на більший ризик. Проте низький дохід родини в переважній кількості випадків буде вагомим фактором ризику виникнення того чи іншого типу насильства. Водночас бачимо тенденції того, що ключову роль відіграють патріархальні світоглядні погляди чоловіків, які виступають медіаторами зв'язку між економічним доходом та насильством в стосунках (Barrett et al., 2012). Мультикультуральне дослідження (Flake, 2005, Okinawa et al.,2009) виявило, що коли жінки наважувались кидати виклик традиційним гендерним ролям в парі, чоловіки вдавались до фізичного насильства для відновлення своїх позицій. Цьому культурному феномену буде приділена увага далі в цьому розділі.

Розглядаючи сексуальне насильство в ширшому контексті віктимізації варто згадати соціокультурні підвалини цього насильства. Культура зґвалтування є феноменом який лежить в основі багатьох випадків сексуального насильства проти жінок. Термін з'явився в 1970 в феміністичному дискурсі і також називається “культурою, що підтримує зґвалтування”. Концепт теорії полягає в тому, що насильство не виникає “ у вакуумі” і має основи закладені в культурі. В Україні такими підвалинами є, по-перше патріархальні погляди та жорсткі

гендерні ролі, система жорсткої ієрархії, де навіть злочини над жінками розглядають чоловіки поліцейські і часто не бачать проблеми в тому, що відбулось. Це є додатковим фактором небажання звертатись за допомогою побоюючись звинувачення жертви та захисту насильника, що провокує сором і небажання відкриватись (Johnson & Johnson, 2021). Ідеї, що домінують в суспільстві вчать тому, що чоловік має бути сильним, а жінка слабкою, чоловік домінуючим, а жінка покірною, та чоловіки є сексуальними, а жінки чистими та невинними (Parent & Moradi, 2009).

Іншим аспектом культури зґвалтування є сексизм - стереотипні чи дискримінуючі погляди на людину, що базуються на її статі від народження (Gaunt, 2013). Основна загроза полягає в тому, що сексизм ставить чоловіка вище жінки і відводить жінці роль того, що приносить чоловіку задоволення, що своєю чергою нормалізує сексуальне насильство. Дослідники на сьогодні виділяють два унікальних, але пов'язаних між собою типи сексизму - ворожий та доброзичливий. Ворожий сексизм прямо заявляє про те, що чоловік домінує над жінкою і таким чином безпосередньо виправдовує віктимізацію, в тому числі сексуальне насильство, оскільки жінка заслуговує на те, щоб бути жертвою. Тоді як доброзичливий сексизм позиціює жінку як слабку і ту, що потребує захисту від чоловіка. Цей вид сексизму виступає медіатором сексуального насильства через звинувачення жертви та високі рівні сприйняття мітів про зґвалтування. Як приклад “ Жінка мала б знати, що може стати жертвою коли йшла темною вулицею без охорони чоловіка” (Johnson & Johnson, 2021, Abrams et al., 2003).

Культуральне прийняття насильства є іншим фактором поширеності насильства в суспільстві (насильство на війні, фізичне покарання дітей). Медіа часто зображує сексуальні стосунки як агресивні і домінуючі з боку чоловіка, так званий “жорсткий секс” в порнографії і культурі подається як щось привабливе.

Фольклорні вислови, що толерують фізичне насильство як то “б’є, отже любить” (Тукаленко, 2010) і інші приклади формують уявлення про насильство як про щось прийнятне, а отже знижують суспільний тиск на насильника. Кореляція між прийняттям насильства як нормального і віктимізацією є суттєвою в Україні та світі (Malamuth et al., 1991).

Культурні норми є невіддільним фактором таких соціальних феноменів як насильство загалом, віктимізація в романтичних стосунках та сексуальне насильство, як приклад. Серед найважливіших факторів насильства виділяють соціоекономічні чинники, культурні особливості, прийняття мітів про сексуальну агресію, рівень сексизму та жорсткий розподіл гендерних ролей. Розуміння теоретичних засад та медіаторів виникнення насильства збагатить можливість практиків в запобіганні випадкам насильства.

1.4 Теоретична модель та гіпотези дослідження

Опрацювавши теоретичні здобутки попередніх дослідників питань віктимізації в романтичних стосунках, що включає в себе економічне, емоційне, фізичне та сексуальне насильство, була збудована теоретична модель даного магістерського дослідження.

Феномен віктимізації в стосунках безпосередньо пов’язаний з соціокультурними нормами, що панують в суспільстві. Найкраще взаємозв’язок всіх факторів був описаний в соціоекологічній моделі Урі Бронфенбренера (Aosved et al., 2006). В ній були висвітлені індивідуальні особливості та фактори особистості, стосункові фактори (стосунки з родиною та друзями, особливості виховання, рівень доходу), рівень громади (особливості взаємодії родин і соціальних груп між собою, місце проживання) та нарешті рівень суспільства в цілому де враховуються культурні норми, рівень гендерної рівності, патріархальність суспільства, домінуючі погляди та законодавство. Численні

дослідження в Україні та світі встановили взаємозв'язок між кожним з цих факторів та ризиком виникнення насильства в романтичних стосунках. Певні фактори виступають як чинники ризику інші як захисні механізми.

Також існує низка досліджень, що вивчає сексуальне насильство, в тому числі в романтичних стосунках, як один з найбільш травматичних видів насильства. Факторами, що обумовлюють кількість випадків такого насильства та слідувачі за ними проблеми з сатисфакцією постраждалих, а саме феномени низького звернення за допомогою, страх сорому перед суспільством і відвертий віктимблеймінг постраждалих, є патріархальні погляди та сексизм, а також прийняття насильства в соціумі. Що є одночасно і факторами соціоекологічної моделі, а також аспектами так званої культури звалтування. Медіатором між цими факторами та віктимізацією в романтичних стосунках, згідно з теорією даного дослідження, може виступати прийняття мітів про сексуальну агресію. Наскільки відомо на українській вибірці дослідження рівня прийняття мітів раніше не проводилось, оскільки опитувальники не мають адаптації на українську мову. Цікавим є також взаємозв'язок між поширеністю підвидів насильства в романтичних стосунках і те як виникнення одного з них впливає на виникнення іншого.

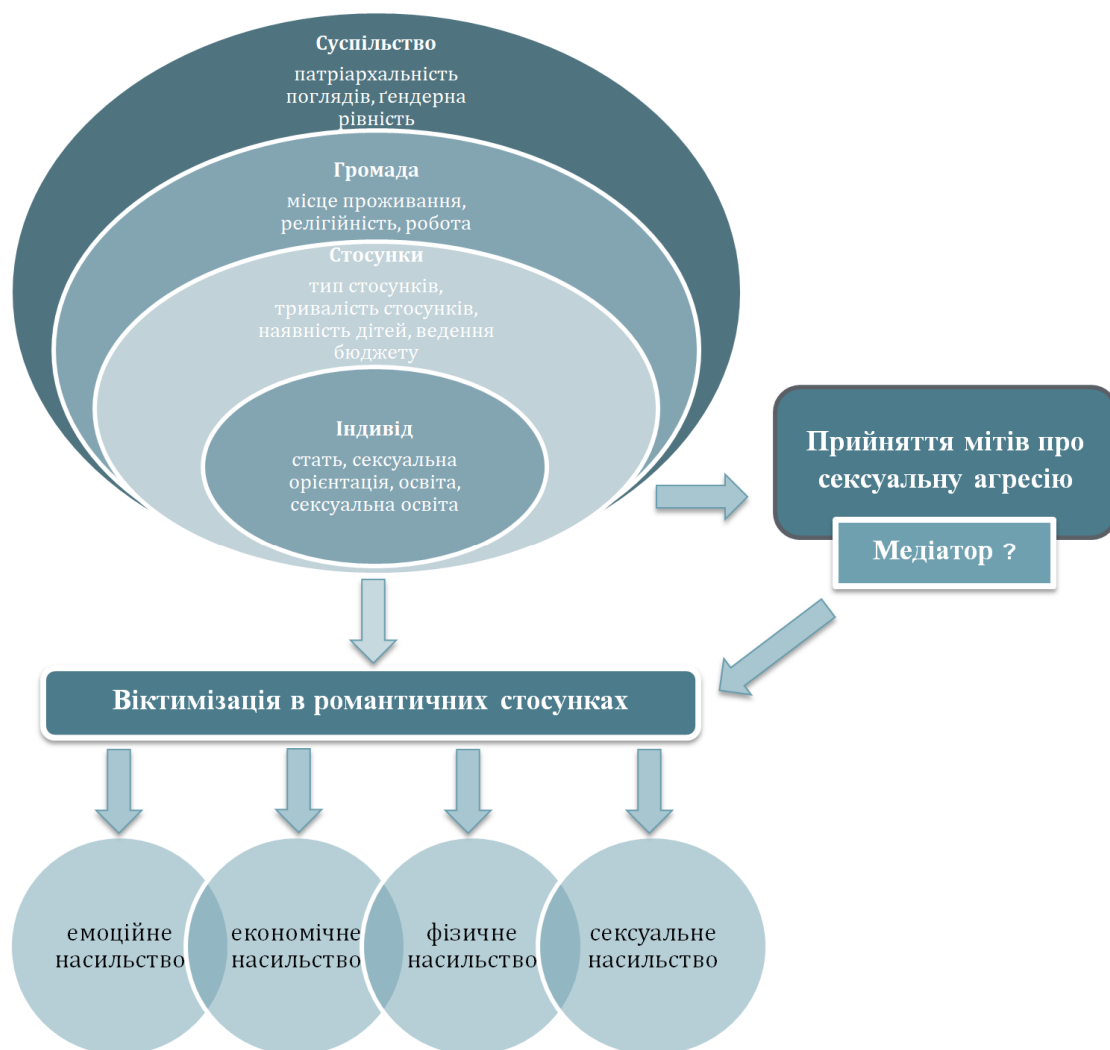

Рис. 1 Теоретична модель дослідження

Тож на основі теоретичного розділу цієї роботи ми можемо сформулювати ряд гіпотез.

Гіпотеза 1. Існує зв'язок між прийняттям мітів про сексуальну агресію та віктимізацією в романтичних стосунках.

Гіпотеза 2. Прийняття мітів про сексуальну агресію виступає предиктором віктимізації у романтичних стосунках.

Гіпотеза 3. Існує зв'язок між прийняттям мітів про сексуальну агресію та соціоекологічними факторами такими як вік, релігійне залучення, місце проживання, рівень освіти.

Гіпотеза 4. Існують відмінності між прийняттям мітів про сексуальну агресію у чоловіків і жінок.

Висновки до першого розділу

Проблема віктимізації в романтичних стосунках є надзвичайно поширеною як в Україні так і в світі. В світі дослідження ГЗН активно почали проводитись з 1980 років і продовжуються до сьогодні. В Україні знадобилось більше часу аби почати приділяти увагу таким темам. Найбільш дослідженою тема прийняття мітів про сексуальну агресію та віктимізацію є в США де в суспільному дискурсі давно обговорюють ефективні заходи протидії насильству. Європейські країни та навіть деякі країни Азії переймають ініціативу. В Україні дослідження саме мітів про сексуальну агресію ще не проводилось. В цьому є цінність і унікальність дослідження.

Більшість досліджень цього питання є крос-секційними і кореляційними мають на меті дослідити ситуацію в суспільстві чи певній групі соціальної на певний момент часу. Більшість досліджень цього питання розглядають жінку як жертву, а чоловіка як насильника. І досліджують міти де жінка розглядається жертвою. Наше дослідження розглядає і жінку і чоловіка як об'єкт віктимізації в стосунках. І також розглядає класичну версію прийняття мітів, де потенційною жертвою є жінка. Частіше досліджують кількісні показники, а не якісні. Частіше дослідження віктимізації проводяться на студентах коледжів в США, так і загалом проблема наукових досліджень полягає в тому, що вони проводяться на молодих людях, часто студентах, часто студентах психологічних факультетів. Деяким дослідникам вдалось залучити велику кількість чоловіків, проте переважна

кількість проводиться на жінках оскільки традиційно жінки більш зацікавлені в участі в психологічних дослідженнях. Деякі країни провели масштабні популяційні дослідження віктимізації в романтичних стосунках як Канада, Японія, США, Індія. В Україні таких досліджень бракувало, проте стає більше в останні 10 років у зв'язку з інтеграцією в європейську систему захисту прав жінок і протидії ГЗН.

Мета нашого дослідження вперше дослідити прийняття мітів про сексуальну агресію на доволі широкій вибірці людей, які переважно не є студентами, залучити різні верстви населення, жителів міст та селищ. Дослідити яку роль відіграє прийняття мітів в віктимізації партнера в романтичних стосунках. І провести аналіз зв'язку соціокультурних факторів та віктимізації. Що в результаті дасть змогу покращити заходи превенції та протидії сексуальному, фізичному та психологічному насильству.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛИ ТА ПРОЦЕДУРИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Етапи дослідження

Емпірична частина дослідження полягає у дослідженні ролі прийняття мітів про сексуальну агресію у віктимізації партнера у романтичних стосунках. Для цього в мережі інтернет протягом лютого-березня 2023 року проводилось опитування. У опитуванні взяло участь 442 учасники, громадяни України віком старше 18 років, які мали досвід романтичних стосунків в минулому або знаходились в таких на момент участі в опитуванні. Дослідження відбувалось в декілька етапів. Першим етапом стало опрацювання та систематизація наукової літератури у вигляді сучасних публікацій та книг для створення теоретичної бази дослідження. Також проводився підбір методик для досягнення мети дослідження. Шкала прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію (The Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression) у цьому дослідженні перекладена українською мовою.

Емпіричне дослідження проводилось шляхом заповнення учасниками опитувальника в гугл-формі розміщеного на платформі Facebook та Instagram. Місця для публікацій були підбрані аби уникати спільноти психологів і охопити якомога ширші верстви населення, в тому числі тих хто проживає за межами великих міст та має різні рівні освіти. Критеріями включення було досягнення 18 років та наявність досвіду романтичних стосунків. Досліджувані брали участь в опитуванні добровільно. Кожен учасник після ознайомлення з описом дослідження і своєю роллю в ньому заповнював інформаційну згоду. Форма для опитування складалась з анкетного блоку питань (стать, вік, місце проживання), Шкали Віктимізації партнера, Багатовимірного опитувальника емоційного

насильства, третьою частиною опитувальника була Шкала прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію.

Прийняття мітів про сексуальну агресію є актуальною в українському суспільстві через низку скандалів пов'язаних зі звинуваченням жертв зґвалтувань і були високі ризики отримати в опитувальниках так звані соціально очікувані відповіді. З метою уникнення соціально прийнятних відповідей, учасникам було повідомлено, що предметом дослідження є романтичні стосунки в контексті сексуальності. Після завершення заповнення гугл-форми учасникам пояснювалось, що вони допомогли зробити внесок в дослідження причин та способів боротьби з сексуальною агресією проти жінок та чоловіків, надана електронна пошта для зворотнього зв'язку. Достатньо велика кількість учасників дослідження писало на пошту та в соціальні мережі з запитом про доступ до публікації і словами підтримки на рахунок вибраної теми, що може додатково свідчити про актуальність теми в суспільстві.

2.2. Методи дослідження

У дослідженні прийняття мітів про сексуальну агресію як чинника віктимізації партнера у романтичних стосунках було використано такі опитувальники як Шкала прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію, Шкала віктимізації партнера, а також Багатовимірний опитувальник емоційного насильства. Дизайн дослідження є кореляційним крос-секційним.

У розділі анкетних запитань учасники давали відповіді про своє соціодемографічне становище як то стать, вік, професійна діяльність, сімейний стан, особливості релігійних вподобань, ведення сімейного бюджету та наявність освіти загальної та сексуальної. Сексуальна орієнтація була досліджена за

допомогою найбільш інклюзивного, на нашу думку, опитувальника Кінсі (Kinsey, 1948). Додатково було включено питання про факт зґвалтування.

Міти про сексуальну агресію присутні здавна і класичні опитувальники з мітами отримують все більше соціально прийнятних відповідей. Тому було вирішено використовувати Шкалу прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію (The Acceptance of Modern Myths About Sexual Aggression Scale), розроблений Heike Gerger, Hanna Kley, Gerd Bohner та Frank Siebleri. Опитувальник було перекладено на українську мову. Першопочатково, опитувальник був перекладений на українську мову, з подальшою корекцією тверджень двома незалежними психологами. Надалі твердження опитувальника пройшли процедуру подвійного сліпого перекладу магістром українського походження, що навчається на магістратурі в США. Переклад був перевірений філологом та англomовним психологом. В силу певних обмежень, пілотне дослідження необхідне для адаптації україномовної версії опитувальника не проводилось. Шкала прийняття сучасних міфів про сексуальну агресію (Шкала прийняття) містить в собі 30 тверджень перевірених на численних вибірках в європейських країнах. Твердження на кшталт “Якщо жінка запрошує самотнього чоловіка додому на чашку чаю, після побачення, це означає, що вона хоче зайнятись з ним сексом.” або “Чоловіча сексуальність працює як паровий котел - коли тиск занадто високий, йому потрібно “випустити пару” були запропоновані учасникам для того, щоб погодитись чи не погодитись з ними. Досліджувані мали оцінити кожне твердження за наступною шкалою, де 1 означає “абсолютно не погоджуюсь” і 7 відповідно - “абсолютно погоджуюсь”. Коефіцієнт внутрішньої узгодженості Альфа Кронбаха складає 0.92 і свідчить про високу внутрішню надійність.

Для оцінки рівня віктимізації в романтичних стосунках був використаний Багатовимірний опитувальник вимірювання рівня емоційного насильства (коротка форма) (The short form of Multidimensional Measure of Emotional Abuse, ММЕА), що містить 16 запитань, розроблений Ana I. Maldonado, Julian Farzan-Kashanh та Christopher M. Murphy. Опитувальник включає в себе 4 шкали, що оцінюють показники насильства в романтичних стосунках:

Обмеження свободи партнера - примусові дії чи поведінка, які ізолюють, обмежують, контролюють діяльність і соціальні контакти партнера.

Приниження - дії або словесні випадки, які знижують самооцінку партнера, шляхом очорнення та приниження (Називати партнера\він називав вас невдахою, нікчемою та ін.)

Вороже уникання - поведінка, яка має на меті покарати партнера або посилити тривогу чи невпевненість у стосунках, наприклад холодне та каральне уникнення під час конфлікту

Домінування/Залякування - поведінка, яка викликає страх або покору через використання агресії, наприклад погрози, знищення власності та інтенсивна вербальна агресія.

Шкала Віктимізації Партнера (Partner Victimization Scale, PVS), розроблена Namby, 2016 і включає 5 запитань які виявляють фізичне або сексуальне насильство вчинене партнером, щодо учасника опитування. Ця шкала також була адаптована і ми запитували чи траплялись такі випадки як в бік учасника та і учасником стосовно партнера.

Учасникам було запропоновано відповісти на питання стосовно випадків того чи іншого насильства щодо них, чи здійсненого ними щодо партнера. Власну

поведінку і поведінку партнера потрібно було оцінити за 7-бальною шкалою, де 0 означає, що “цього ніколи не було”, 6 відповідає “20 і більше разів”, а 7 - “ не траплялось в останні 6 місяців, але траплялось раніше”. Останній показник ми оцінювали в 0.5 балів і додавали до загального показника емоційного насильства. Вищий бал свідчить про вищу ступінь емоційного насильства, результати рахувались окремо по кожній шкалі і також загальний показник. Коефіцієнт внутрішньої узгодженості опитувальника альфа Кронбаха показав добрий результат і коливається в діапазоні 0.74 - 0.87 для різних шкал, що свідчить про добру внутрішню валідність і надійний конструкт.

2.3. Група досліджуваних

Група досліджуваних налічує 442 людини, у віці від 18 до 60 років ($M=34,34$, $SD=7,28$), (рис. 2.1). За статевою ознакою співвідношення наступне: жінок 83.3% ($N=368$), а чоловіків - 16.5% ($N=73$) (рис. 2.2).

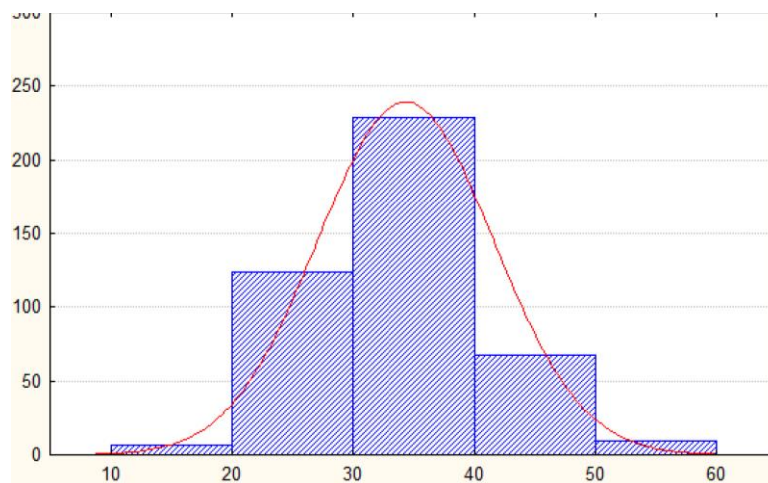

Рис. 2.1 Розподіл учасників за віком

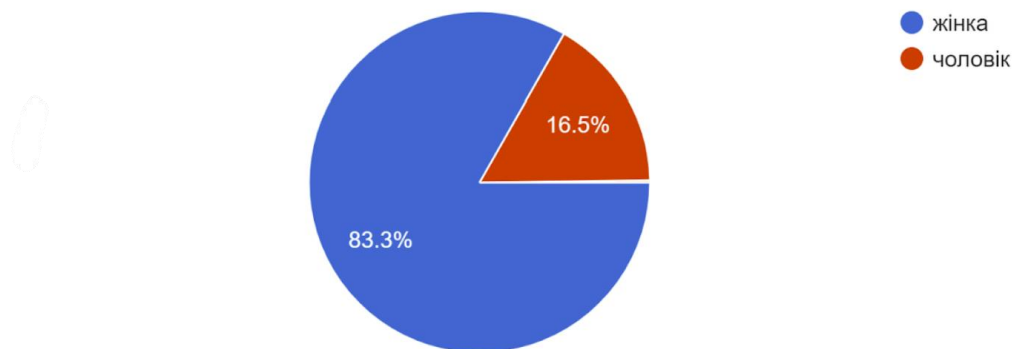

Рис. 2.2 Розподіл досліджуваних осіб за статтю

Менше 10% учасників мали романтичні стосунки тривалістю менше 6 місяців. 82% учасників мали стосунки тривалістю від 1 до 5 і більше років. Нижче будуть представлені соціодемографічні характеристики досліджуваних осіб у Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Характеристика групи досліджуваних (N = 442)

Вік	18-60 (M=34,34, SD=7,28)
Досвід романтичних стосунків	
одружені\заміжні	264 (59.7%)
перебувають в романтичних стосунках	98 (22.2%)
перебували у минулому	76 (17.2%)
Тривалість стосунків	
до 1 місяця	7 (1.6%)
2-3 місяці	19 (4.3%)
до півроку	23 (5.2%)
майже рік	29 (6.6%)

1-2 роки	62 (14%)
3-5 років	63 (14.3%)
більше 5 років	239 (54.1%)
Наявність дітей	
так	263 (59.5%)
ні	174 (39.4%)
актуальна вагітність	5 (1.1%)
Тип стосунків	
традиційний моногамні стосунки	285 (64.5%)
моногамний шлюб	138 (31.2%)
вільні стосунки (не моногамні)	17 (3.8%)
вільний шлюб	4 (0.9%)
поліаморні стосунки	6(1.4%)
Вид діяльності	
працюють	289 (65.4%)
поєднують роботу і навчання	61 (13.8%)
тимчасово не працюють і не навчаються	28 (6.3%)
перебувають у декретній відпустці	45 (10.2%)
навчаються	9(2%)

Дослідження мало на меті охопити різноманітні верстви населення для отримання більш валідних даних які б екстраполювались на населення України в цілому. Для цього опитувальники поширювались в Facebook групах як міст так і селищ. За підсумком серед учасників 266 (60.2%) проживають в місті, 128 (28.1%) в обласному центрі, 35 (7.9%) в селищі та 13 (2.9%) в селищі міського типу, (рис. 2.3).

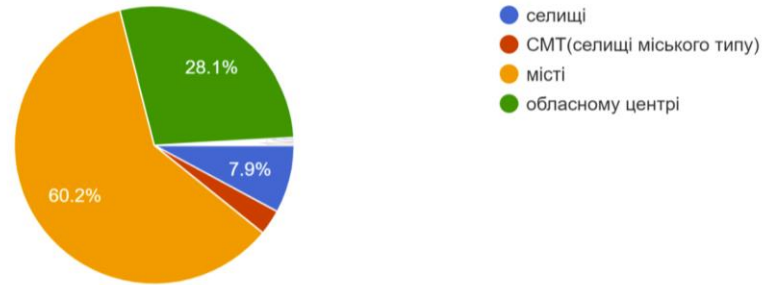

Рис. 2.3 Співвідношення місця проживання досліджуваних осіб

Показники освіти серед учасників склали наступні дані - переважна кількість учасників мала вищу освіту 84.4%, 9% професійну технічну (рис. 2.4).

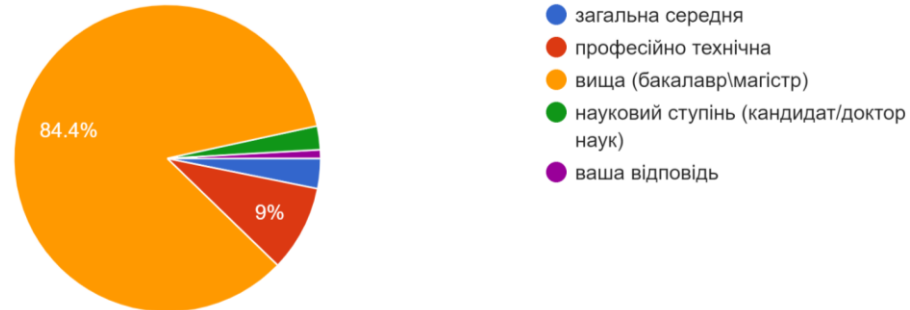

Рис. 2.4 Співвідношення рівня освіти досліджуваних осіб

На нашу думку на результати дослідження могла вплинути релігійна позиція учасників (Aosved & Long, 2006) Тому це питання було окремо досліджено. В результаті дослідженні розділились на 4 майже рівних групи: для 22.2% віра є дуже важливою, для 26% є швидше важливим, для 24% не є важливим, але вірування є, і 25% не вважають себе віруючими людьми(рис. 2.5).

Рис. 2.5 Співвідношення значення віри серед досліджуваних осіб

Економічна складова стосунків має суттєвий вплив на розподіл ролей між партнерами (Singh&Babbar, 2022). Ми дослідили цей аспект на прикладі розподілення сімейного бюджету, де учасникам було запропоновано вибрати спільний вони ведуть бюджет чи роздільний. Так 66.6% респондентів ведуть спільний бюджет, а 33.4% роздільний (рис. 2.6).

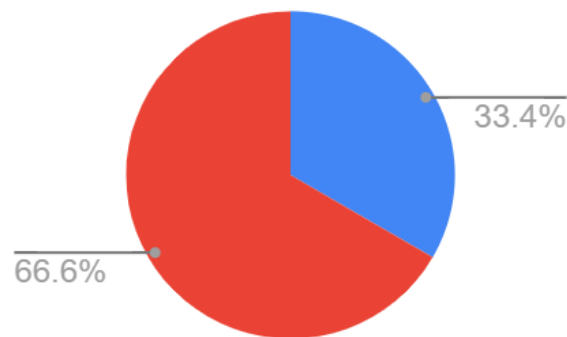

Рис. 2.6 Співвідношення розподілу бюджету серед досліджуваних осіб

Дослідження сексуальної орієнтації показало, що переважну більшість склали учасники, що ідентифікують себе як винятково гетеросексуальні (89.4%), 7.9% переважно гетеросексуальні з періодичними гомосексуальними контактами, 1.5% в різній ступені гомосексуальні, та 0.9% ідентифікуються як асексуальні (рис. 2.7).

Рис. 2.7 Співвідношення сексуальної орієнтації серед досліджуваних осіб

Було також досліджено факт наявності чи відсутності сексуальної освіти, а також шляхи якими вона була отримана. За результатами було виявлено, що більшість учасників отримували сексуальну освіту послуговуючись 3 та більше каналами. Але переважна більшість (266 осіб) зазначила, що користувались Інтернетом, книжками та іншими матеріалами, 212 осіб - від однолітків, у близько 18.8% тема сексуальної освіти не піднімалась взагалі, 9.7% отримували освіту в тому числі від батьків і 12.2% на уроках в школі(рис.2.8).

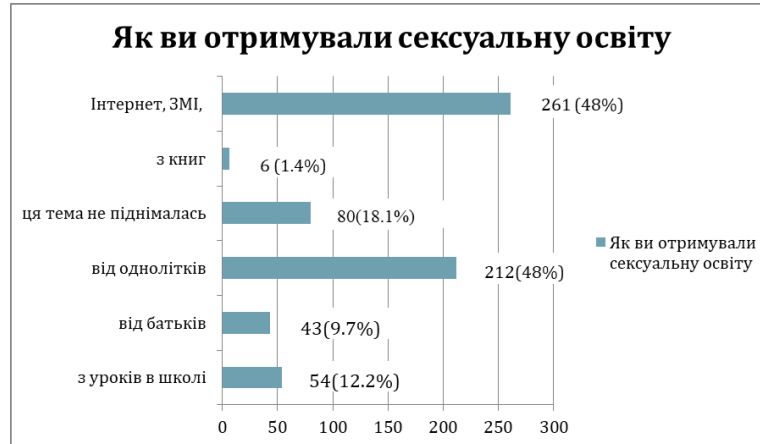

Рис. 2.8 Співвідношення джерел сексуальної освіти досліджуваних

Якість комунікації сексуального життя в парі вважається вагомим фактором, що впливає на якість стосунків та може корелювати з віктимізацією будучи потенційним захисним чинником (Hellemans et al.,2015).

Чи прийнято у Ваших стосунках обговорювати сексуальне життя?

442 responses

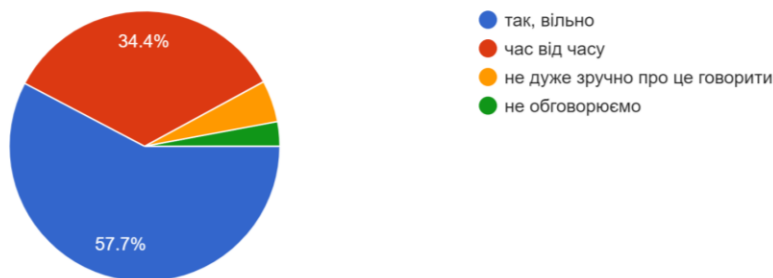

Рис. 2.9 Співвідношення обговорення сексуального життя з партнером серед досліджуваних

Згідно з розподілом в нашій групі досліджуваних (рис 2.9) - 57.7% вказують, що вільно можуть обговорювати своє сексуальне життя з партнером, 34.4% час від часу це роблять, 5% не дуже зручно, і лише 2.9% опитуваних не обговорюють тему сексу з партнером.

2.4. Методи статистичного опрацювання даних

Для опрацювання результатів дослідження були використані програми Excel, Stastitica 8.0 та Jamovi. Серед інструментів була описова статистика, кореляційний та порівняльний аналізи, а також регресійний аналіз та медіаційний аналіз. Для перевірки внутрішньої надійності шкал опитувальників було перевірено коефіцієнти Альфа Кронбаха.

Перевірка шкал на нормальність розподілу за Шапіро Вілксом показала, що всі шкали не відповідають нормальному розподілу, тому було використано непараметричні методи обчислення. Тому для статистичного опрацювання використана була кореляція за Спірманом. Для визначення кореляції між шкалами та соціодемографічними показниками використовувався кореляційний аналіз за Спірманом. А для встановлення причино-наслідкових зв'язків використано регресійний аналіз. Для перевірки наявності медіації був проведений аналіз медіації.

Для перевірки першої гіпотези була проведена рангова кореляція Спірмана для шкали прийняття мітів про сексуальну агресію та шкал віктимізації партнера.

Для перевірки другої гіпотези було проведено регресійний аналіз на встановлення ролі прийняття мітів у віктимізації.

Для перевірки третьої гіпотези була проведена рангова кореляція Спірмана для результатів опитувальника прийняття мітів та всіх соціодемографічних показників. Регресійний аналіз для визначення ролі соціодемографічних показників в прийнятті мітів про сексуальну агресію. А також порівняльний аналіз рівня прийняття мітів про сексуальну агресію всередині груп різних соціодемографічних показників за допомогою тесту Шефе. Для поглиблення було проведено медіаційний аналіз по трьох показниках де змінною виступала віктимізація, фактором медіації прийняття мітів про сексуальну агресію, а предиктором віктимізації виступали соціодемографічні показники.

Порівняльний аналіз Манна-Уїтні було застосовано для визначення статевих відмінностей в прийнятті мітів та віктимізації у чоловіків та жінок і перевірки четвертої гіпотези.

Висновки до другого розділу

Емпіричне дослідження, що лягло в основу цієї роботи проводилось в період між лютим та березнем 2023 року. Для опитування була використана гугл-форма, що поширювалась на платформах Facebook та Instagram. Першим етапом дослідження було опрацювання книг та статей та написання теоретичної частини, що завершилось створенням візуальної теоретичної моделі дослідження та формулюванням гіпотез. Другим етапом було здійснено статистичний аналіз результатів за допомогою програм Excel, Jamovi та Statistica 8.0. Опитувальники, вибрані для проведення цього дослідження, а саме Шкала прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію та Багатовимірний опитувальник оцінки рівня

емоційного насильства (коротка форма) (Short Form of the Multidimensional Measure of Emotional Abuse) та Шкала віктимізації партнера (Partner Victimization Scale (PVS)), показали надійну внутрішню валідність та є підходящими для перевірки гіпотез. Проведені статистичний кореляційний аналіз Спірмана та регресійний аналіз для виявлення причинно-наслідкового зв'язку між шкалами опитувальників і соціодемографічними показниками учасників дослідження. Медіаційний аналіз був проведений для визначення відсотка опосередкованого впливу прийняття мітів про сексуальну агресію на вплив соціодемографічних на віктимізацію. Порівняльні аналізи проведені для кращого розуміння внутрішньогрупових змін і статевих відмінностей в прийнятті мітів про сексуальну агресію, віктимізації в романтичних стосунках.

Соціодемографічний розподіл учасників був достатньо широким, аби вибірка вважалась репрезентативною і результати могли певною мірою екстраполюватись на суспільство. Так увійшло 442 учасники в віці від 18 до 60 років, з них 368 жінок та 73 чоловіків, з різним територіальним розташуванням, рівнем освіти, варіативними типами стосунків та релігійних вподобань. Різноманітні показники дозволили проаналізувати фактори, що впливають на віктимізацію партнерів в романтичних стосунках і побачити які є перспективи попередження та подолання останнього.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ДИСКУСІЯ

3.1. Особливості зв'язку між прийняттям мітів про сексуальну агресію і віктимізацією в романтичних стосунках

Теоретична частина дослідження допомогла сформулювати ряд гіпотез. Перша з них припускає, що існує зв'язок між прийняттям мітів про сексуальну агресію та віктимізацією в романтичних стосунках. Для того, щоб перевірити цю гіпотезу був використаний кореляційний аналіз. Оскільки шкали є непараметричними, то першим було проведено кореляційний аналіз за непараметричним критерієм Спірмана (рис. 3.1.1.).

Рис. 3.1 Взаємозв'язок між рівнем прийняття мітів про сексуальну агресію та віктимізацією у стосунках

В результаті кореляційного аналізу було встановлено, що існує статистично значимий зв'язок ($p < 0.05$) між рівнем прийняття мітів про сексуальну агресію та різними аспектами віктимізації, (рис. 3.1). Зокрема встановлено, що зі зростання показника прийняття мітів про сексуальну агресію, зростають такі показники як “обмеження свободи партнера” ($r = 0,17$), “віктимізація партнера” ($r = 0,18$) та ін.

Зв'язок встановлено прямий, а отже зі збільшенням рівня прийняття мітів прямопропорційно зростає кількість випадків емоційного насильства по шкалам обмеження свободи, приниження та віктимізації як для самих досліджуваних, так і для їх партнерів (див. Додаток А).

Таким чином гіпотеза 1 про існування зв'язку між прийняттям мітів про сексуальну агресію та віктимізацією в романтичних стосунках - підтвердилась.

3.2. Прийняття мітів про сексуальну агресію як предиктор віктимізації у романтичних стосунках.

Результати регресійного аналізу вказують, що прийняття мітів частково виступає предиктором віктимізації досліджуваних та їх партнерів (рис.3.2).

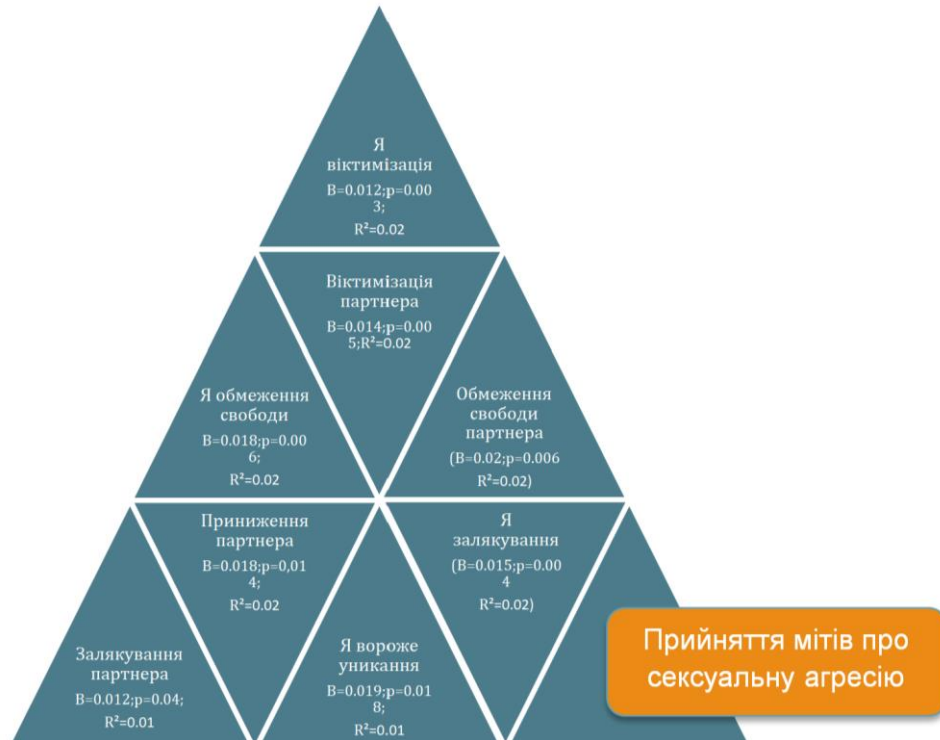

Рис. 3.2 Регресійний аналіз ролі прийняття мітів про сексуальну агресію в віктимізації

Результати свідчать про статистично значиму роль прийняття мітів в предикції віктимізації в стосунках ($R < 0.17$). Варто зазначити, що роль прийняття мітів є вищою для шкал ворожого уникання учасників ($B=0.19$, $p=0.01$), приниження партнера ($B=0.18$, $p=0.01$) та обмеження свободи учасників ($B=0.18$, $p=0.006$) (див. Додаток Б).

Таким чином можна говорити про те, що друга гіпотеза частково підтвердилась.

3.3. Особливості зв'язку між прийняттям мітів про сексуальну агресію та соціоекологічними факторами (вік, релігійне залучення, місце проживання, рівень освіти).

Третьою гіпотезою було припущено, що прийняття мітів має зв'язок з соціодемографічними факторами, які також є психосоціальними характеристиками учасників. Для перевірки був використаний кореляційний

аналіз непараметричних даних за критерієм Спірмана. В результаті був встановлений прямо та зворотнопропорційний зв'язок між певними соціодемографічними даними учасників та рівнем прийняття мітів. Для усіх параметрів існує статистично значимий зв'язок ($p < 0.05$) (рис.3.3 та додаток В).

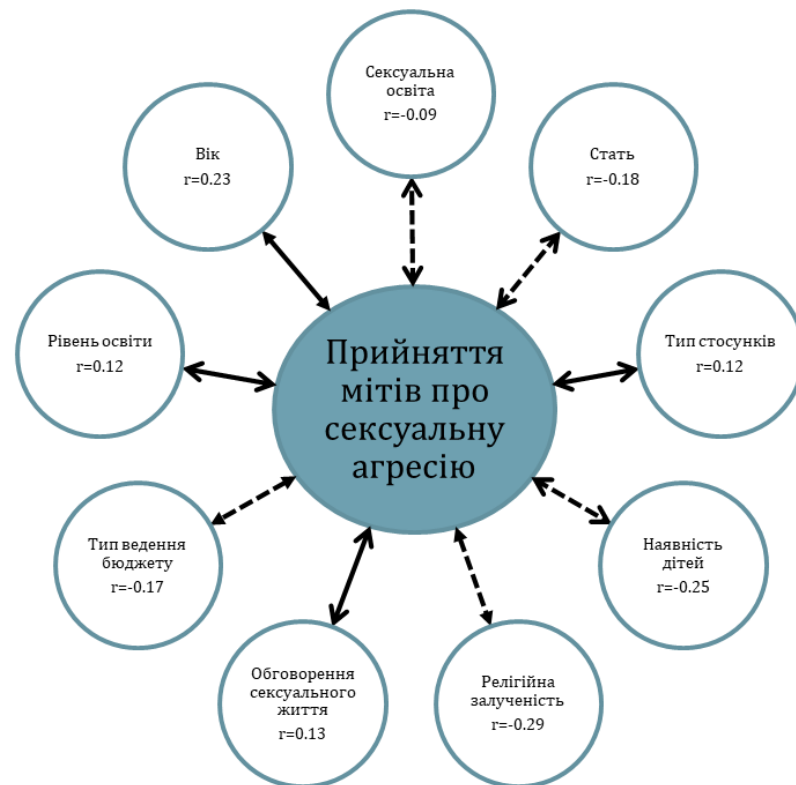

Рис. 3.3 Особливості взаємозв'язку прийняття мітів про СА з соціодемографічними характеристиками досліджуваних

Регресійний аналіз ролі соціодемографічних показників і прийняття мітів показав предиктивний зв'язок (рис. 3.4, див. Додаток В). Найбільший обернений зв'язок встановлено між рівнем релігійності, наявністю дітей та статтю і типом веденням бюджету. А прямий зв'язок прослідковується між віком, обговоренням сексуального життя.

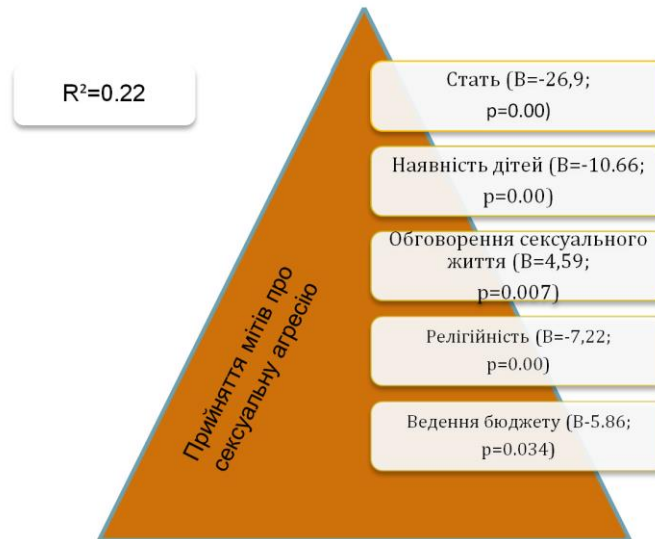

Рис. 3.4 Регресійний аналіз ролі соціодемографічних показників в прийнятті мітів про сексуальну агресію

Регресійний аналіз ролі соціодемографічних показників показав, що найбільш значиму роль в прийнятті мітів про сексуальну агресію відіграє стать, наявність дітей та рівень релігійної залученості.

Проте, ми вирішили значно поглибити розуміння предикторів віктимізації у романтичних стосунках і дещо вийти за межі предмету нашого дослідження. Для цього ми вирішили перевірити, чи може прийняття мітів про сексуальну агресію бути посередником (медіатором) між соціоекологічними характеристиками і віктимізацією партнера у романтичних стосунках.

Для підтвердження другої гіпотези було проведено медіаційний аналіз статистичних даних в програмі Jamovіe. Першим етапом було виявлено які соціодемографічні показники корелюють з віктимізацією і саме вони були включені в сумарний показник соціодемографічних даних. До них увійшли вік, стать, ведення бюджету, рівень релігійної залученості, рівень освіти, наскільки вільно учасники можуть обговорювати сексуальне життя. Другим етапом всі дані було зведено до однієї метричної шкали, перевірено на екстремальні показники,

екстремальні показники було видалено. Дані були перевірені на колінеарність, VIF склав 1.02 для шкал соціодемографічних показників та прийняття мітів, що означає що вони є не колінеарними, а отже можуть бути використаними в побудові регресійної моделі. Враховуючи, що вибірка склала менше 1000 чоловік та шкали є з неправильним розподілом, додатково була використана опція bootstrap - автоматичне програмоване збільшення вибірки до 1000 зі збереженням алгоритмічного принципу. В результаті була отримана регресійна модель (рис. 3.5). З результатами можна ознайомитись в Додатку В.

Рис. 3.5 Модель медіації та аналіз посередництва впливу мітів на зв'язок між соціодемографічними показниками та віктимізацією в романтичних стосунках

Згідно моделі Baron & Kenny (1986) для підтвердження медіаційного ефекту необхідно мати відповідність у наступних твердженнях:

1. Соціодемографічні дані мають статистично значимий вплив на віктимізацію ($B=0.54$, $Z=2.65$, $p=0.08$).

2. Соціодемографічні дані впливають на прийняття мітів про сексуальну агресію ($B=0.59$, $Z=2.21$, $p=0.02$).

3. При додаванні ефекту непрямого впливу прийняття мітів, прямий ефект соціодемографічних показників на віктимізацію зменшився, при цьому всі показники є статистично значимими ($p < 0.05$), що вказує на присутність часткової медіації в розмірі 18%.

Також на основі однофакторного дисперсійного аналізу, а також тесту Шеффе вдалось виявити статистичні відмінності у прийнятті мітів про сексуальну агресію, в залежності від освіти, релігійності та міри обговорення сексуальних стосунків серед досліджуваних осіб у парі. Результати представлено на рис. 3.6.

Рис. 3.6. Відмінності у прийнятті мітів про сексуальну агресію в залежності від рівня освіти, релігійності і обговорення сексуальних стосунків у парі

Результати порівняльного тесту Шеффе (див. Додаток В) виявили значимі міжгрупові відмінності в рівні прийняття мітів про сексуальну агресію щодо таких

соціодемографічних показників як рівень освіти, релігійна залученість та обговорення сексуальних стосунків в парі.

Таким чином можна говорити про те, що третя гіпотеза підтверджена повністю.

3.4 Відмінності між прийняттям мітів про сексуальну агресію у чоловіків та жінок

Для визначення відмінностей в прийнятті мітів про сексуальну агресію у чоловіків та жінок був використаний порівняльний аналіз Mann-Whitney-U ($p < 0.05$). Статеві відмінності, враховуючи вищенаведені характеристики, мала вплив на прийняття мітів, а також на обмеження свободи та залякування партнера. (рис.3.7, Див. Додаток Г)

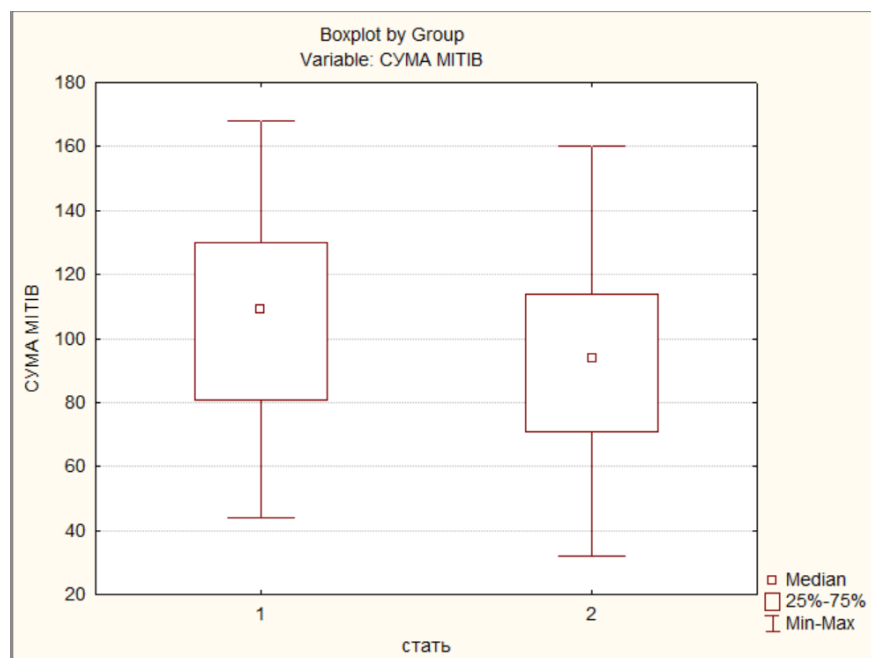

Рис. 3.7 Статеві відмінності загального показника прийняття мітів про сексуальну агресію, де 1 - чоловіки, 2 - жінки

Отримані результати свідчать, що чоловіки загалом більш схильні приймати міти про сексуальну агресію ($p=0.00$, $Z=-3.86$) в порівнянні з жінками. Аналіз

боксових діаграм по виявлених статистичних відмінностях у окремих мітах, також підтверджує той факт, що чоловіки більш вірять у такі міти як:

3. Багато жінок скаржаться на сексуальні посягання без вагомих причин, просто щоб здаватись емансипованими ($p=0.008$).

4. Щоб отримати опіку над дітьми, жінки неправдиво звинувачують свого колишнього чоловіка в схильності до сексуального насильства ($p=0,000$).

5.Інтерпретація безневинних жестів як “сексуальних домагань” є популярною зброєю у битві між чоловіками та жінками ($p=0.0009$).

6. Вивільнення сексуального напруження є біологічною необхідністю для чоловіків ($p=0.0003$)

9. Якщо жінка запрошує чоловіка до себе додому на чашку кави після побачення, це означає, що вона хоче зайнятись сексом ($p=0.000$).

10. Допоки не заходять занадто далеко, непристойні висловлювання та натяки є просто компліментами жіночій привабливості ($p=0.007$).

11. Жінка, яка настільки безвідповідальна, що гуляє темними вулицями вночі, частково винна в тому, що її згвалтували ($p=0.002$).

12. Коли жінка починає стосунки з чоловіком, вона має розуміти, що чоловік заявить про своє право на секс ($p=0.012$).

15. Жінки люблять вдавати з себе скромних. Проте, це не означає, що вони не хочуть сексу ($p=0.001$).

16. Багато жінок схильні перебільшувати проблему чоловічого насильства (0.00).

17. Коли чоловік схиляє свою партнерку до сексу, це не можна вважати згвалтуванням ($p=0.025$).

18. Коли самотня жінка запрошує самотнього чоловіка до себе додому, це означає, що вона не проти зайнятись сексом ($p=0.00$).

22. Жінки часто звинувачують своїх чоловіків в подружньому згвалтуванні, щоб помститись за невдалі стосунки ($p=0.014$).

23. Обговорення сексуальних домагань на роботі в результаті призвело до того, що багато нешкідливих дій помилково тлумачились як домагання ($p=0.001$).

27. Багато жінок схильні неправильно сприймати доброзичливий жест як “сексуальне насильство” ($p=0.001$).

29. Замість того, щоб хвилюватись про нібито жертв сексуального насильства, суспільство має радше зосередитися на більш нагальних проблемах, таких як руйнування навколишнього середовища ($p=0.00$).

30. В наш час, чоловіки, які фактично вчинили сексуальне насильство стосовно жінок, справедливо караються ($p=0.00$).

Результати аналізу підтверджують четверту гіпотезу.

3.5 Дискусія результатів

Віктимізація в романтичних стосунках є гострою соціальною проблемою, що рік за роком привертає більше уваги в суспільстві та вимагає глибшого розуміння та ефективніших рішень, які зможуть змінити ситуацію.

Дослідження мало на меті дізнатись рівень прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію середньостатистичним українцем, що надалі показало б чи впливає це на рівень віктимізації в стосунках, як прийняття мітів корелює з соціодемографічними даними, та що впливає на взаємозв'язки між вищеозначеними явищами.

Результати дослідження показали, що рівень прийняття сучасних мітів про сексуальну агресію є чинником віктимізації в романтичних стосунках. Люди, які вірять в міти про сексуальну агресію, скоріш за все, можуть стати як жертвою віктимізації, так і тими хто віктимізує партнера свого (агресорами). Вищий рівень прийняття мітів про сексуальну агресію виявився каузально пов'язаним з обмеженням свободи партнера, віктимізацією партнера, приниженням партнера, а також фактором ризику для віктимізації, обмеження свободи та приниження учасників дослідження їх партнерами. Це співзвучно з дослідженнями європейських та американських колег (Malamuth et al., 1991; Johnson & Johnson, 2021, Abrams et al., 2003). Певні дослідники намагались використовувати опитувальники про прийняття мітів про сексуальну агресію для виявлення ризиків

скоєння насильства чоловіками з групи ризику, але цей інструмент не виявив себе достатньо валідним для таких підозр (Burt&Albin,1981). Варто зауважити, що дослідники ні в якій мірі не декларують, що жертви насильства винні в ньому, радше метою дослідження було намітити перспективи розробки захисних механізмів які б в майбутньому могли зменшити віктимізацію в романтичних стосунках.

Також було встановлено, що певні соціодемографічні фактори такі як стать, рівень освіти, наявність дітей, можливість чи неможливість вільно обговорювати своє сексуальне життя та особливості ведення бюджету в стосунках, а також ступінь релігійності пов'язані з рівнем прийняття мітів про сексуальну агресію. Так, наприклад, вищий рівень релігійності, наявність дітей, старший вік та спільне ведення бюджету виявились факторами, що викликають вище прийняття мітів про сексуальну агресію, тобто такими що можуть виступати факторами ризику. Ці результати в порівнянні зі світовими дослідженнями мають неоднозначні тенденції. Дослідження країн з відносною гендерною рівністю (Австралія) підтверджують ці дані (Ahmadabadi et al.,2020), проте країни де переважають традиційні патріархальні цінності (Індія) навпаки зауважують, що економічна незалежність, наприклад, є фактором ризику для жінок (Flake, 2005; Okinawa et al.,2009). Водночас в США вищий рівень релігійності, не був асоційований з випадками віктимізації в романтичних стосунках або вищим прийняттям насильства. Проте релігійність, що може бути кваліфікована як християнський фундаменталізм позитивно асоційована з частішими випадками віктимізації в романтичних стосунках (Koch&Ramirez, 2010). В деяких джерелах релігійність є навіть захисним фактором (Okinawa et al.,2009). Роль вищої релігійної залученості як фактору ризику може бути обумовлена традиційними поглядами, що асоційовані з вищою релігійністю в Україні.

Також було встановлено, що прийняття мітів відрізняється у чоловіків та у жінок. Aosved&Long (2006) на вибірці в США є прикладом серед багатьох дослідників, що підтвердили вищі рівні прийняття мітів про сексуальну агресію чоловіками ніж жінками. В той самий час жінки також приймають міти про сексуальну агресію, що приводиться в багатьох дослідженнях(Canan et al., 2018), таким чином відбувається підтримка віри в справедливий світ і того, що насильство може статись тільки з жінками, які себе неправильно поведуть (Vohner and Lampridis,2004). В українській вибірці чоловіки більш тяжіли до обмеження свободи партнера та мали вищий рівень прийняття мітів про сексуальну агресію. Втім жінки мають значно вищий, порівняно з чоловіками, рівень залякування партнера, що узгоджується з сучасними тенденціями не розглядати тільки жінок як жертв насильства в романтичних стосунках, а також відмічати, що в певній кількості випадків вони є насильниками. Це також узгоджується зі світовими знахідками, в тому числі Tjaden & Thoennes (2000) та Barrett et al., (2012) відзначали схожі тенденції в своїх дослідженнях.

Наші результати певною мірою співпадають з результатами попередніх досліджень в сфері дослідження віктимізації в романтичних стосунках. Проте необхідно враховувати культуральні особливості. Так дослідження проведені в патріархальних суспільствах як от Індія буде відрізнитись від Австралії, де патріархат втрачає позиції. А отже важливо робити дослідження на власних національних вибірках. Втім всі дослідження встановлювали зв'язок між соціодемографічними показниками та прийняттям мітів, що своєю чергою є фактором ризику виникнення насильства в романтичних стосунках.

Цей результат узгоджується з теорією соціоекологічних систем Урі Бронфенбреннера (Bronfenbrenner,1986), яка говорить, що людину не можна розглядати в вакуумі і мікро система індивіда тісно переплетена з мезо- та макросистемою, тобто родиною, громадою та суспільством в цілому. А отже такі

феномени як прийняття мітів обумовлені як особистими рисами індивіда так і, безумовно, впливом культури і громади. В свою чергу прийняття мітів є чинником віктимізації, що на прикладі сексуального насильства пояснює теорія культури згвалтування. Проведений ряд статистичних аналізів виявив, що соціодемографічні данні, в більшій мірі рівень релігійної залученості, те наскільки відкрито партнери обговорюють сексуальне життя, вік, стать, та спосіб ведення бюджету впливають на рівень віктимізації в романтичних стосунках. Для кращого розуміння яким чином відбувається вплив потрібно знайти медіатори впливу, тобто те через що вплив опосередковується. В нашій теоретичній моделі таким медіатором виступило саме прийняття мітів про сексуальну агресію, як опосередкований чинник впливу соціодемографічних даних на віктимізацію. Прийняття мітів про сексуальну агресію як таких займає 18% в долі впливу соціодемографічних даних на віктимізацію, що узгоджується з дослідженнями факторів ризику виникнення насильства в романтичних стосунках (Aosved et al., 2006; Vezina & Hebert, 2007; Barrett et al., 2012).

Практичне значення цього дослідження полягає в тому, що знаючи механізми через які відбувається здійснення насильства з'явиться можливість покращити превенцію, за рахунок більш ефективного таргету проблемних аспектів. Так, розуміючи яку роль грає прийняття мітів про сексуальну агресію, брак сексуальної освіти та складність комунікації в парі можна відповідно до цього покращити програми сексуальної освіти та комунікації, а у випадку України це стане черговим аргументом за введення такого роду освіти в школах, а також проведення популяризації психоедукації для пар. Велика кількість превентивних заходів не показали своєї ефективності (Fellmeth et al., 2013), а отже потрібно краще продумувати аспекти які мали б цю ефективність викликати. В роботі з прийняттям мітів йде мова про те аби кинути виклик традиційним патріархальним

суспільствам, які власне і культивують насильство та прийняття мітів про насильство утворюючи замкнене коло.

З точки зору психодинамічних теорій які могли б пояснювати такий складний феномен як роль прийняття мітів про сексуальну агресію можна виділити декілька основних. Одна з теорій, що може пояснювати чому жінки приймають міти про сексуальну агресію це теорія захисних механізмів (Togrey, 1990), несвідомих психологічних стратегій, що допомагають позбутись неприємних переживань, тривоги, страху чи провини. Використовуючи такі захисні механізми як заперечення, проєкцію та раціоналізацію щодо мітів про сексуальну агресію та її жертв люди захищають себе, звинувачують жертв та підтримують так звану культуру зґвалтування. Де жертва тими чи іншими діями спричинила насильство в свою сторону, а насильник не такий вже й винний. З іншого боку підтримується віра в справедливий світ, де тільки з “неправильними, провокуючими” жінками може статись насильство, що допомагає іншим почувати себе в безпеці і знижує загальний рівень тривоги. Прийняття ж мітів чоловіками є феноменом обумовленим патріархальними нормами та культурними особливостями та відображує ригідність та небажання відходити від старих порядків. Міти про сексуальну агресію власне і підтримують обидва феномени культури зґвалтування та віру в справедливий світ.

Якщо ж говорити про психодинамічні теорії, що лежать в основі ролі прийняття мітів про сексуальну агресію в віктимізації в романтичних стосунках, то спираючись на роботу Davidson & Gervais (2015), що дослідили роль об’єктивізації в насильстві проти жінок можна припустити, що саме об’єктивізація може пояснити цей зв’язок. Так, припустивши, що люди які були об’єктивізовані матимуть гірші уявлення про себе, більший рівень прийняття насильства та вищий рівень прийняття мітів про сексуальну агресію. Своєю чергою інтерналізована об’єктивізація формує думку, що саме жінка відповідальна за превенцію

сексуального насильства контролюючи свою поведінку, чи знімає відповідальність з чоловіків, які ніби-то не можуть контролювати свої сексуальні потреби. В сумі ці погляди можуть нормалізувати насильство та виправдовувати сексуальне, емоційне та фізичне насильство в романтичних стосунках. Окрім того, об'єктивізація жіночого тіла в медіа та рекламі погіршує ситуацію з інтерналізацією об'єктивізації та підвищує рівень прийняття мітів про сексуальну агресію. Тож можна зробити висновок, що запобігання випадкам об'єктивізації жіночого тіла в медіа та рекламі може стати кроком до зменшення випадків насильства щодо жінок та навіть превентивною мірою.

Дослідження проведене доволі добре, втім має ряд обмежень. До таких відноситься те, що число жінок значно переважало над числом чоловіків, що пов'язане з фактом, що чоловіки рідше беруть участь в дослідженнях. До інших обмежень можна віднести те, що оскільки дослідження відбувалось під час повномасштабного вторгнення, що спричинило масштабну внутрішню міграцію та еміграцію і розділення багатьох пар на довше ніж 6 місяців, то опитування про випадки насильства протягом останніх 6 місяців могли показати викривлені результати. Також до обмежень можна віднести відсутність повної процедури адаптації перекладеного опитувальника. В перспективі варто провести подібне дослідження на більшій вибірці. Також хотілося б не обмежуватись дослідженнями в яких основною жертвою виступає жінка, а й дослідити віктимізацію чоловіків в тому числі в контексті прийняття мітів про згвалтування чоловіків. І враховуючи важливість того, щоб наука мала практичну імплементацію в перспективі добре було б провести практичні едукативні заходи з запобігання насильству шляхом розвінчування мітів про сексуальну агресію, то оцінити їх ефективність. Перспективи таких досліджень мають всі шанси позитивно вплинути на рівень безпеки життя в нашому суспільстві.

Висновки до третього розділу

В результаті аналізу статистичних результатів з чотирьох гіпотез три підтвердились повністю та одна частково. Було підтверджено, що рівень прийняття мітів про сексуальну агресію впливає на віктимізацію в романтичних стосунках. Є прямий зв'язок між соціодемографічними факторами та віктимізацією, який опосередковується через прийняття мітів про сексуальну агресію. І також були виявлені та описані статеві відмінності в прийнятті мітів про сексуальну агресію та віктимізації в романтичних стосунках між чоловіками та жінками.

На українській вибірці було виявлено, вищий рівень прийняття мітів про сексуальну агресію був пов'язаний з вищим рівнем обмеження свободи, приниження та віктимізації партнера, а також з вищим рівнем обмеження свободи, приниження та віктимізації власне учасників дослідження партнерам. Також було встановлено, що соціодемографічними факторами що позитивно асоційовані з випадками віктимізації є вищий рівень релігійної залученості, старший вік. Де чим більш релігійна людина, тим вище рівень прийняття мітів, чим старша людина, тим це прийняття вище і чим менш вільно партнери обговорюють романтичні стосунки, тим вірогідніше може виникнути віктимізація в їх парі. Захисними ж факторами є вищий рівень освіти та можливість вільно обговорювати сексуальне життя. Також економічна незалежність жінок буде впливати на менший рівень віктимізації в стосунках. В українській вибірці було виявлено, чоловіки більш схильні приймати міти про сексуальну агресію. І також була встановлена медіаційна роль прийняття мітів про сексуальну агресію у впливі соціодемографічних показників на віктимізацію, де вони відповідають за 18% ефекту. Ці знахідки переважно узгоджуються зі світовими дослідженнями, якщо не рахувати країни крайньо патріархальних укладів.

З психодинамічної точки зору механізм впливу прийняття мітів на віктимізацію може пояснюватись теорією захистів та об'єктивізації, що відповідають за укріплення насильства в суспільстві, культуру звинувачення жертви та захисту насильників, нормалізацію насильства та зростання кількості випадків. Тоді як цілі та цінності дослідження полягають в тому аби виявити механізми через які в суспільстві формується культура насильства та закласти підвалини ефективної едукативної роботи в напрямку превенції віктимізації шляхом розвінчання таргетних мітів про сексуальну агресію та покращення рівня сексуальної освіти та психоедукації.

Загалом результати дослідження є статистично валідними з добрими показниками валідності, а також знаходять своє підтвердження в літературі різних країн світу. Втім є певні обмеження в кількості учасників у вибірці, переважанню жінок над чоловіками, змінами в сімейному положенні та місці проживання спричиненому повномасштабним вторгненням, що могло вплинути на актуальність відповідей щодо випадків віктимізації протягом останніх 6 місяців. Втім, враховуючи, що вибірка була різноманітною в віковому та професійному планах, потенційно результати можуть бути екстрапольовані на ширші категорії людей.

ВИСНОВКИ

Україна зараз знаходиться в епіцентрі насильства, видимого, визнаного, засудженого, того з яким ми відкрито боремось. Втім, на жаль, велика частина насильства залишається невидимою. Статистика останніх десятиліть в Україні та світі невтішна - 7 з 10 жінок стають жертвами психологічного, фізичного та\або сексуального насильства, 1 з 3 зазнає цього насильства вдома від найближчої людини (Добробут і безпека жінок. Україна. Доповідь про результати дослідження, ОБСЄ, 2019), це насильство часто не визнане, невидиме, з високою ймовірністю жертви навіть не заявлять про нього, а якщо заявлять, то можуть бути звинувачені у своїй неправильній поведінці. Вище означене це симптоми культури насильства, культури згвалтування, якщо говорити про сексуальне насильство. В Україні в останнє десятиліття відбувається розвиток громадянського суспільства та самосвідомості, що в тому числі привертає увагу до проблеми насильства в романтичних стосунках і культури віктимблеймінгу.

То що ж є причиною виникнення віктимізації в романтичних стосунках? Метою нашого дослідження було визначення зв'язку між рівнем прийняття мітів про сексуальну агресію та віктимізацією в романтичних стосунках. Тобто встановити не тільки причинно-наслідкові зв'язки, а ще й розібратись в механізмах виникнення ефекту.

В процесі опрацювання теоретичних робіт дослідників цієї теми у світі, було концептуалізовано поняття віктимізації в романтичних стосунках, а саме емоційного, економічного, фізичного та сексуального, феномен мітів про сексуальну агресію та культурні явища, що виникають на перетині цих понять в суспільстві. Сформована нами теоретична модель визначила прийняття мітів як медіатор впливу певних соціодемографічних факторів на віктимізацію.

Сексуальне насильство, а також віктимізація в романтичних стосунках досліджуються відносно давно, проте основна хвиля досліджень почалась з розквітом феміністичного руху та боротьби за права жінок. Патріархальному суспільству описати підвалини віктимізації жінок означало б визнати необхідність змін та вікову історію приховування розмірів проблеми. Насильство не виникає в вакуумі і найкраще та найповніше цей взаємозв'язок соціодемографічних факторів описав Урі Бронфенбреннер у своїй соціоекологічній моделі, до якої апелюють багато дослідників. Так фактори, що спричиняють віктимізацію поділяють на індивідуальні (вік, стать, освіта, попередній досвід), рівень стосунків (родина, друзі, близьке оточення), рівень громади (релігійність, робота, місце проживання) та вінцем всього є суспільний рівень, де відіграють роль фактори як то політичні візії проблеми, законодавство, упередження расового чи гендерного характерів, ступінь рівності прав) (Aosved et al., 2006). Кожен з факторів є важливим сам по собі, та ще важливішим їх взаємодія. Детальніше всього в роботі ми дослідили аспект рівня суспільства, а саме прийняття мітів про сексуальну агресію як соціокультурний феномен. Міти про сексуальну агресію це хибні упередження, що нормалізують насильство та тяжіють звинувачувати жертву.

В рамках дослідження було перекладено опитувальник прийняття мітів про сексуальну агресію, та, наскільки відомо авторам, провело першу оцінку рівня прийняття мітів про сексуальну агресію на доволі широкій і відносно репрезентативній національній вибірці. Що є особливо важливим, оскільки культурний фон є визначальним для такого роду досліджень, тому сліпо покладатись на знахідки зарубіжних колег не видається доречним. Після проведення численних статистичних аналізів гіпотези, висунуті дослідниками були підтвержені майже в повному обсязі.

Так виявилось, що вищі рівні прийняття мітів про сексуальну агресію дійсно будуть пов'язані з вищим рівнем віктимізації в романтичних стосунках,

безпосередньо високий зв'язок з віктимізацією, обмеженням свободи та приниженням партнера. А також, закономірно, вищий рівень прийняття мітів може стати фактором ризику виникнення насильства як для агресора, так і для жертви. Важливою тенденцією світового фізичного та психічного здоров'я є превенція. Ми вважаємо, що превенція насильства в романтичних стосунках також є можливою. Для цього потрібно фокусувати увагу як на факторах ризику, так і на захисних факторах. Результати кореляційного та регресійного аналізів ролі соціодемографічних показників в прийнятті мітів та віктимізації показав, що вищий рівень залученості, спільне ведення бюджету, старший вік та трудність в комунікації про сексуальне життя в парі є факторами ризику віктимізації. Тоді як молодший вік, краща комунікація, помірні релігійні практики та вищий рівень освіти негативно корелювали з рівнями насильства. Ці результати узгоджуються зі світовими показниками з країн де жінки активно борються за свої права. В Україні фінансова незалежність, прогресивні погляди та вищий рівень довіри в парі може захистити жінку від насильства. Теоретична модель підтвердилась, отже прийняття мітів про СА відповідальне за 18% віктимізації серед усіх соціоекологічних чинників. Якщо ж говорити про статеві відмінності, то в українській вибірці чоловіки більше за жінок схильні приймати міти про сексуальну агресію. Прийняття мітів чоловіками є феноменом обумовленим патріархальними нормами та культурними особливостями та відображує ригідність та небажання відходити від старих порядків.

Практична цінність цих знахідок очевидна, якщо подивитись на неефективність деяких програм по боротьбі з насильством. Для того, щоб такі заходи були ефективними потрібно розуміти культурні аспекти, механізму виникнення проблеми, та те які захисні фактори потрібно посилити, а фактори ризику таргетити. Так ми вважаємо, що розвінчання мітів про сексуальну агресію, які транслуються традиційними суспільствами можуть мати якісний вплив на

стан речей. В Україні ведеться мова про введення сексуальної освіти і дослідники вбачають за необхідне включити міти в програму аби діти зростали з критичним мисленням щодо упереджень, що формують культуру насильства. Також важливим вбачається посилювати освітні та консультаційні можливості консультування для пар, що давало б можливість покращити комунікацію в тому числі на теми сексу. Окрім того, враховуючи роль економічної незалежності, соціально важливо вкладатись в програми зміцнення економічного стану жінок. З психологічної точки зору, дослідження підіймає якісно нову тему в розумінні психологічних захистів чоловіків та жінок перед лицем насильства, та аспекти об'єктивізації жінок та нашарування проблем, що за цим слідує. Дослідження кидає виклик традиційним поглядам на соціальний стрій, нерівність положення чоловіка та жінки та амбітно сподівається, що визнання проблеми звинувачення жертв та суспільного осуду покладе початок усвідомленню та нівелюванню цієї проблеми.

Дослідження ставить амбітні завдання та ставить багато питань. А також визнає свою однобоку направленість та обмеження. Так віктимізація представлена як насильство, що скоюється переважно чоловіками проти переважно жінок, міти, розглянуті нами виключно стосуються сексуального насильства над жінками. Тоді як, нажаль, рівність чоловіків та жінок з'являється не в тих сферах де хотілось би і чоловіки також часто є жертвами насильства, яке не є в суспільному дискурсі, також є міти про сексуальну агресію щодо чоловіків і ця тема навіть більш табуована ніж у випадку жінок. Процес розвитку суспільства приведе нас до того, щоб обидва партнери могли говорити про свої слабкості та використовувати не мову насильства для розв'язання проблем та визначення ролей. Цікавою перспективою було б провести кількісно-якісне дослідження. В науковому аспекті також потрібно провести повну процедуру адаптації опитувальника Прийняття мітів про сексуальну агресію, що є наступним етапом роботи. А також розробити

програму, що фокусувалась би на визначених дослідженням аспектах, а потім оцінити рівень прийняття мітів та в лонгітюдному дослідженні оцінити рівень віктимізації учасників. Нажаль проблема насильства буде актуальною ще занадто довго, але дорогу подолає той хто йде і наука відіграє важливу роль в тому, щоб зробити світ чи хоча б дім безпечнішим місцем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Добробут і безпека жінок. Україна. Доповідь про результати дослідження, ОБСЄ, 2019: <https://www.osce.org/uk/secretariat/440318?download=true>

Гусєва, К. А., & Горбач-Кудря, І. А. (2019). Особливості кваліфікації психологічного домашнього насильства у практичній діяльності превентивних підрозділів Національної поліції України. Часопис Київського університету права, (1), 233-236.

Звіт про результати роботи органів Національної поліції України із запобігання та протидії домашньому насильству за 12 місяців 2019 року (форма № 1-ДН) / Рукопис. К. 2020. 5 с.

Ліщина, Е. С. (2014). Кримінально-правові наслідки вчинення злочину за наявності спеціального мотиву в контексті статті 153 Кримінального кодексу України.

Маркін, В. І., Федькова, Г. В., Ховратюк, М. І., & Дудоров, О. О. (2019). Кримінально-правова характеристика зґвалтування (Стаття 152 Кримінального кодексу України). Редакційна колегія, 204.

Пономаренко, А. В. (2020). Окремі проблеми протидії домашньому насильству стосовно жінок національною поліцією України. Вітальне слово директора Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України, 252.

Проблематики, В.Д. Ратифікація Стамбульської конвенції та доказування сексуального насильства (Ст. КК України): Досвід та тенденції.

Тукаленко, І. (2010). Влада і насильство: конфігурації взаємодії. Політичний менеджмент, (5), 104-112.

Ahmadabadi, Z., Najman, J. M., Williams, G. M., & Clavarino, A. M. (2020). Income, gender, and forms of intimate partner violence. *Journal of interpersonal violence*, 35(23-24), 5500-5525.

Anne-Marie de Brouwer; Charlotte Ku; Renée G. Römken; Larissa J. Herik, eds. (2020). *Sexual violence as an international crime: interdisciplinary approaches*. Cambridge [etc.]: Intersentia. ISBN 978-1-78068-002-6.

Angelone, D. J., Cantor, N., Marcantonio, T., & Joppa, M. (2021). Does sexism mediate the gender and rape myth acceptance relationship? *Violence against women*, 27(6-7), 748-765.

Aosved, A. C., & Long, P. J. (2006). Co-occurrence of rape myth acceptance, sexism, racism, homophobia, ageism, classism, and religious intolerance. *Sex roles*, 55, 481-492.

Barrett, B. J., Habibov, N., & Chernyak, E. (2012). Factors affecting prevalence and extent of intimate partner violence in Ukraine: Evidence from a nationally representative survey. *Violence Against Women*, 18(10), 1147-1176.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173.

Barry, R. A., & Murphy*, C. M. (2022). Psychometric Properties and Factor Analysis of a Short Form of the Multidimensional Measure of Emotional Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7–8), NP4905–NP4930. <https://doi.org/10.1177/0886260520957668>

Bohner, G., Jarvis, C. I., Eyssel, F., & Siebler, F. (2005). The causal impact of rape myth acceptance on men's rape proclivity: Comparing sexually coercive and noncoercive men. *European Journal of Social Psychology*, 35(6), 819-828.

Brown, L. S. (2004). Feminist paradigms of trauma treatment. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 41(4), 464.

Bronfenbrenner, U. (1986). Recent advances in research on the ecology of human development. *Development as action in context: Problem behavior and normal youth development*, 287-309.

Brownridge, D. A., Taillieu, T., Afifi, T., Chan, K. L., Emery, C., Lavoie, J., & Elgar, F. (2017). Child maltreatment and intimate partner violence among indigenous and non-indigenous Canadians. *Journal of Family Violence*, 32, 607-619.

Burt, M. R., & Albin, R. S. (1981). Rape myths, rape definitions, and probability of conviction. *Journal of Applied Social Psychology*, 11(3), 212-230.

Burt, Martha R. (February 1980). «Cultural myths and supports for rape». *Journal of Personality and Social Psychology*. Американська психологічна асоціація. 38 (2): 217—230. doi:10.1037/0022-3514.38.2.217.

Canan, S. N., Jozkowski, K. N., & Crawford, B. L. (2018). Sexual assault supportive attitudes: Rape myth acceptance and token resistance in Greek and non-Greek college students from two university samples in the United States. *Journal of interpersonal violence*, 33(22), 3502-3530.

Christopher, F. S., & Kisler, T. S. (2004). Sexual aggression in romantic relationships. In *The handbook of sexuality in close relationships* (pp. 297-320). Psychology Press.

Coomaraswamy, R. : Integration of the Human Rights of Women and the Gender Perspectives. *Violence against Women*, Report No.: E/CN.4/2003/75/Add.1, 2003

Courtois, R., Schlegel, A., Bonhomme, J., Doineau, E., Bertsch, I., Potard, C., & Pham, T. (2021). French validation of the Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression scale (AMMSA) and experience of close relationships with students and perpetrators of domestic violence. *L'encephale*, 47(6), 554-563.

Davidson, M. M., & Gervais, S. J. (2015). Violence against women through the lens of objectification theory. *Violence against women*, 21(3), 330-354.

Fellmeth, G. L., Heffernan, C., Nurse, J., Habibula, S., & Sethi, D. (2013). Educational and Skills-Based Interventions for Preventing Relationship and Dating Violence in Adolescents and Young Adults: A Systematic Review. *Campbell Systematic Reviews*, 9(1), i-124. <https://doi.org/10.4073/csr.2013.14>

Fernández-Fuertes, Andrés A., Noelia Fernández-Rouco, Susana Lázaro-Visa, and Eva Gómez-Pérez. 2020. "Myths about Sexual Aggression, Sexual Assertiveness and Sexual Violence in Adolescent Romantic Relationships" *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17, no. 23: 8744. <https://doi.org/10.3390/ijerph17238744>

Flake, D. F. (2005). Individual, family, and community risk markers for domestic violence in Peru. *Violence against women*, 11(3), 353-373.

Garcia-Moreno C, Palitto C, Devries K. Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. Geneva: World Health Organization; 2013.

Gaunt, R. (2013). Ambivalent sexism and perceptions of men and women who violate gendered family roles. *Community, Work & Family*, 16(4), 401-416.

Gerger, H., Kley, H., Bohner, G., & Siebler, F. (2007). The acceptance of modern myths about sexual aggression scale: Development and validation in German and English. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 33(5), 422-440.

Gornick, Janet C., and David C. Meyer. "Changing Political Opportunity: The Anti-Rape Movement and Public Policy." Cambridge.org, Oct. 2011.

Hantzi, A., Efthymios, L., Katerina, T., & Bohner, G. (2015). Validation of the Greek acceptance of modern myths about sexual aggression (AMMSA) scale: Examining its relationships with sexist and conservative political beliefs. *International Journal of Conflict and Violence (IJCV)*, 9, 121-133.

Hellemans, S., Loeys, T., Dewitte, M., De Smet, O., & Buysse, A. (2015). Prevalence of intimate partner violence victimization and victims' relational and sexual well-being. *Journal of Family Violence*, 30, 685-698.

Johnson, N. L., & Johnson, D. M. (2021). An empirical exploration into the measurement of rape culture. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(1-2), NP70-NP95.

Kinsey, A. C., Pomery, W. B., & Martin, C. E. (1948). Kinsey scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*.

Koch, J.P. & Ramirez, I.L. (2010). Religiosity, Christian fundamentalism, and intimate partner violence among U.S. college students. *Review of Religious Research*, 51(4), 402–410. <http://www.jstor.org/stable/20778531>

Maldonado, A. I., Farzan-Kashani, J., Sun, S., Pitts, S. C., Lorenzo, J. M., World Health Organization., World report on violence and health (Geneva: World Health Organization, 2002), Chapter 6, pp. 149.

McMahon, S., & Banyard, V. L. (2012). When can I help? A conceptual framework for the prevention of sexual violence through bystander intervention. *Trauma, Violence, & Abuse*, 13(1), 3-14.

McOmber, J. B. (1996). Silencing the patient: Freud, sexual abuse, and “the etiology of hysteria”. *Quarterly Journal of Speech*, 82(4), 343-363.

Messerschmidt, J. W. (2018). *Hegemonic masculinity: Formulation, reformulation, and amplification*. Rowman & Littlefield.

Miers, D. (1990). Positivist victimology: A critique part 2: Critical victimology. *International review of victimology*, 1(3), 219-230.

Morabito, M. S., Williams, L. M., & Pattavina, A. (2019). Decision making in sexual assault cases: Replication research on sexual violence case attrition in the US.

Morgan, R. E., & Truman, J. L. (2019). *Criminal victimization, 2018*. Bureau of Justice Statistics, 845, 11-18.

Murphy C. M., , & Cascardi M. (1999). Psychological abuse in marriage and dating relationships. In Hampton R. L. (Ed.), *Family violence prevention and treatment* (2nd ed., pp. 198–226). Sage Publications.

Mogilevkina, I., & Odind, V. (2006). Some reproductive and sexual health indicators in rape victims in Ukraine. *Central European Journal of Medicine*, 1, 399-415.

Norwood A., , & Murphy C. (2012). What forms of abuse correlate with PTSD symptoms in partners of men being treated for intimate partner violence? *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 4(6), 596–604.
<https://doi.org/10.1037/a0025232>

Okenwa, L. E., Lawoko, S., & Jansson, B. (2009). Exposure to intimate partner violence amongst women of reproductive age in Lagos, Nigeria: Prevalence and predictors. *Journal of Family Violence*, 24, 517-530.

Orchowski, L. M., Untied, A. S., & Gidycz, C. A. (2013). Social reactions to disclosure of sexual victimization and adjustment among survivors of sexual assault. *Journal of interpersonal violence*, 28(10), 2005-2023.

Payne, Diana L.; Lonsway, Kimberly A.; Fitzgerald, Louise F. (March 1999). «Rape Myth Acceptance: Exploration of Its Structure and Its Measurement Using the Illinois Rape Myth Acceptance Scale». *Journal of Research in Personality*.

Peterson, Z. D., & Muehlenhard, C. L. (2011). A match-and-motivation model of how women label their nonconsensual sexual experiences. *Psychology of Women Quarterly*, 35(4), 558-570.

Phipps, A., Ringrose, J., Renold, E., & Jackson, C. (2018). Rape culture, lad culture and everyday sexism: Researching, conceptualizing and politicizing new mediations of gender and sexual violence. *Journal of Gender Studies*, 27(1), 1-8.

Singh, V., & Babbar, K. (2022). Empowered but abused? A moderated mediation analysis to explore the relationship between wife's relative resources, relational empowerment and physical abuse. *Social Science & Medicine*, 296, 114766.

Tjaden, P. G., & Thoennes, N. (2006). Extent, nature, and consequences of rape victimization: Findings from the National Violence Against Women Survey.

Tønnessen, L. (2016). Women's activism in Saudi Arabia: Male guardianship and sexual violence. CMI Report.

Torrey, M. (1990). When will we be believed-rape myths and the idea of a fair trial in rape prosecutions. *Uc DaViS l. reV.*, 24, 1013.

Van der Bruggen, M., & Grubb, A. (2014). A review of the literature relating to rape victim blaming: An analysis of the impact of observer and victim characteristics on attribution of blame in rape cases. *Aggression and violent behavior*, 19(5), 523-531.

Vezina, J., & Hebert, M. (2007). Risk factors for victimization in romantic relationships of young women: A review of empirical studies and implications for prevention. *Trauma, Violence, & Abuse*, 8(1), 33-66.

World Health Organization. (2002). *The world health report 2002: reducing risks, promoting healthy life*. World Health Organization.

Xue, J., Fang, G., Huang, H., Cui, N., Rhodes, K. V., & Gelles, R. (2019). Rape myths and the cross-cultural adaptation of the Illinois rape myth acceptance scale in China. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(7), 1428-1460.

ДОДАТКИ

Статистичні дані кореляційного та регресійного аналізів прийняття мітів про сексуальну агресію та шкал віктимізації

Додаток А

Кореляційний аналіз між шкалами прийняття мітів про сексуальну агресію та шкалами емоційного насильства та віктимізації

Таблиця А.1

Spearman Rank Order Correlations (осн таблиця) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$								
Variable	Я ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ	ПАРТ ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ	Я ПРИНИЖЕННЯ	ПАРТН ПРИНИЖЕННЯ	Я ВОРОЖЕ УНИКАННЯ	ПАРТН ВОРОЖЕ УНИКАННЯ	Я ЗАЛЯКУВАННЯ	ПАРТН ЗАЛЯКУВАННЯ
СУМА МІТІВ	0,125445	0,176352	0,127806	0,149958	0,092162	0,015501	0,084183	0,082119

Spearman Rank Order Correlations (осн таблиця) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$			
Variable	Я ВІКТИМІЗАЦІЯ	ПАРТ ВІКТИМІЗАЦІЯ	
СУМА МІТІВ	0,152198	0,182513	

Роль прийняття мітів про сексуальну агресію в віктимізації

Додаток Б

Регресійний аналіз ролі прийняття мітів про сексуальну агресію в віктимізації

Таблиця Б.1

Regression Summary for Dependent Variable: ПАРТН ВОРОЖЕ УНИКАННЯ R= ,05297928 R ² = ,00280680 Adjusted R ² = ,00054046 F(1,440)=1,2385 p<,26637 Std.Error of estimate: 5,7194						
N=442	Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(440)	p-level
Intercept			5,985122	0,922481	6,488068	0,000000
СУМА МІТІВ	0,052979	0,047606	0,010379	0,009327	1,112866	0,266374
Regression Summary for Dependent Variable: Я ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ R= ,12754270 R ² = ,01626714 Adjusted R ² = ,01403138 F(1,440)=7,2759 p<,00726 Std.Error of estimate: 4,0282						
N=442	Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(440)	p-level
Intercept			1,987184	0,649710	3,058569	0,002360
СУМА МІТІВ	0,127543	0,047284	0,017719	0,006569	2,697387	0,007257
Regression Summary for Dependent Variable: ПАРТ ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ R= ,13001767 R ² = ,01690459 Adjusted R ² = ,01467029 F(1,440)=7,5659 p<,00619 Std.Error of estimate: 4,5348						
N=442	Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(440)	p-level
Intercept			1,543671	0,731422	2,110507	0,035378
СУМА МІТІВ	0,130018	0,047268	0,020341	0,007395	2,750622	0,006194
Regression Summary for Dependent Variable: Я ЗАП'ЯКУВАННЯ R= ,13842764 R ² = ,01916221 Adjusted R ² = ,01693303 F(1,440)=8,5961 p<,00354 Std.Error of estimate: 3,1397						
N=442	Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(440)	p-level
Intercept			0,541721	0,506399	1,069750	0,285318
СУМА МІТІВ	0,138428	0,047214	0,015011	0,005120	2,931909	0,003545
Regression Summary for Dependent Variable: Я ВОРОЖЕ УНИКАННЯ R= ,11288737 R ² = ,01274356 Adjusted R ² = ,01049979 F(1,440)=5,6795 p<,01759 Std.Error of estimate: 4,7820						
N=442	Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(440)	p-level
Intercept			4,179158	0,771284	5,418442	0,000000
СУМА МІТІВ	0,112887	0,047368	0,018584	0,007798	2,383179	0,017587

		Regression Summary for Dependent Variable: ПАРТН ПРИНИЖЕННЯ					
		R= ,11664588 R ² = ,01360626 Adjusted R ² = ,01136446 F(1,440)=6,0693 p<,01414 Std.Error of estimate: 4,5054					
N=442		Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(440)	p-level
	Intercept			0,904755	0,726679	1,245056	0,213774
	СУМА МИТІВ	0,116646	0,047348	0,018100	0,007347	2,463602	0,014136
		Regression Summary for Dependent Variable: ПАРТН ЗАЛЯКУВАННЯ					
		R= ,09706709 R ² = ,00942202 Adjusted R ² = ,00717071 F(1,440)=4,1851 p<,04137 Std.Error of estimate: 3,8419					
N=442		Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(440)	p-level
	Intercept			1,181245	0,619656	1,906291	0,057264
	СУМА МИТІВ	0,097067	0,047448	0,012817	0,006265	2,045757	0,041374

Статистичні данні для визначення ролі соціодемографічних показників в прийнятті мітів про сексуальну агресію

Додаток В

Медіаційний аналіз опосередкованої ролі впливу прийняття мітів про сексуальну агресію на віктимізацію в романтичних стосунках

Таблиця В.1

Mediation

Mediation Estimates

Effect	Label	Estimate	SE	95% Confidence Interval		Z	p	% Mediation
				Lower	Upper			
Indirect	a × b	0.125	0.0622	0.0243	0.267	2.01	0.044	18.3
Direct	c	0.559	0.2526	0.1111	1.061	2.21	0.027	81.7
Total	c + a × b	0.685	0.2547	0.2178	1.191	2.69	0.007	100.0

Path Estimates

		Label	Estimate	SE	95% Confidence Interval		Z	p	
					Lower	Upper			
Анкетні	→	Сума мітів	a	0.541	0.2041	0.131	0.963	2.65	0.008
Сума мітів	→	Віктимізація	b	0.232	0.0629	0.112	0.359	3.68	< .001
Анкетні	→	Віктимізація	c	0.559	0.2526	0.111	1.061	2.21	0.027

Кореляційний аналіз прийняття мітів та соціодемографічних показників

Таблиця В.2

Spearman Rank Order Correlations (осн таблиця) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$											
Variable	тривалість стосунків	діти	обговорення сексу	освіта	Вид діяльності	Ви проживаєте у	сексуальна освіта	віра	орієнтація	бюджет	тип стосунків
СУМА МІТІВ	-0,080136	-0,252953	0,130759	0,127274	-0,018509	-0,002285	-0,094260	-0,298647	-0,185112	-0,176966	-0,071902

Регресійний аналіз ролі соціодемографічних даних в прийнятті мітів

Таблиця В.3

Regression Summary for СУМА МІТІВ R= ,47351830 R ² = ,22421958 Adjusted R ² = ,21528202 p<0,0000						
N=440	Beta	Std.Err. of Beta	B	Std.Err. of B	t(434)	p-level
Intercept			176,1425	9,425354	18,68816	0,000000
стать	-0,332573	0,044406	-26,0939	3,484109	-7,48940	0,000000
діти	-0,186654	0,045844	-10,6694	2,620532	-4,07147	0,000056
обговорення сексу	0,114189	0,042842	4,5931	1,723277	2,66533	0,007978
віра	-0,287744	0,045375	-7,2296	1,140057	-6,34147	0,000000
бюджет	-0,093385	0,043948	-5,6586	2,662978	-2,12492	0,034158

Порівняльний аналіз рівня прийняття мітів про сексуальну агресію всередині груп різних соціодемографічних показників

Таблиця В.4

		Scheffe Test; Variable: СУМА МІТІВ (осн таблиця) Marked differences are significant at $p < ,05000$			
		{1}	{2}	{3}	{4}
освіта		M=93,005	M=107,35	M=98,429	M=94,545
1	{1}		0,033310	0,925495	0,998630
2	{2}	0,033310		0,807003	0,643248
3	{3}	0,925495	0,807003		0,990615
4	{4}	0,998630	0,643248	0,990615	

		Scheffe Test; Variable: СУМА МІТІВ (осн таблиця) Marked differences are significant at $p < ,05000$			
		{1}	{2}	{3}	{4}
обговорення сексу		M=92,172	M=95,093	M=105,23	M=115,62
1	{1}		0,808758	0,249365	0,044677
2	{2}	0,808758		0,502106	0,111895
3	{3}	0,249365	0,502106		0,788092
4	{4}	0,044677	0,111895	0,788092	

		Scheffe Test; Variable: СУМА МІТІВ (осн таблиця) Marked differences are significant at $p < ,05000$			
		{1}	{2}	{3}	{4}
обговорення сексу		M=92,172	M=95,093	M=105,23	M=115,62
1	{1}		0,808758	0,249365	0,044677
2	{2}	0,808758		0,502106	0,111895
3	{3}	0,249365	0,502106		0,788092
4	{4}	0,044677	0,111895	0,788092	

Порівняльний аналіз статевих відмінностей в прийнятті мітів про сексуальну агресію
Додаток Г

Порівняльний аналіз Манна-Уїтні для перевірки статевих відмінностей в прийнятті мітів про сексуальну агресію

Таблиця Г.1

	Rank Sum - Group 1	Rank Sum - Group 2	U	Z	p-level	Z - adjusted	p-level	Valid N - Group 1	Valid N - Group 2
стосунки	85156,00	12747,00	10046,00	3,43	0,000599	3,91	0,000090	369	73
тривалість стосунків	78320,00	19583,00	10055,00	-3,42306	0,000619	-3,74	0,000184	369	73
діти	77854,00	20049,00	9589,00	-3,89036	0,000100	-4,55	0,000005	369	73
віра	76371,50	21531,50	8106,50	-5,37701	0,000000	-5,54	0,000000	369	73
СУМА МІТІВ	77881,00	20022,00	9616,00	-3,86329	0,000112	-3,86	0,000112	369	73
ПАРТНЕР ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ	79410,50	18492,50	11145,50	-2,32	0,01	-2,36	0,01	369	73
ПАРТНЕР ЗАЛЯКУВАННЯ	84033,00	13870,00	11169,00	2,30	0,02	2,40	0,01	369	73

Порівняльний аналіз Манна-Уїтні для порівняння статевих відмінностей в прийнятті конкретних мітів про сексуальну агресію

Таблиця Г.2

Mann-Whitney U Test (осн таблиця)									
By variable стать									
Marked tests are significant at $p < ,05000$									
variable	Rank Sum Group 1	Rank Sum Group 2	U	Z	p-level	Z adjusted	p-level	Valid N Group 1	Valid N Group 2
1. MT	80555,00	17348,00	12290,00	-1,18180	0,237286	-1,22120	0,222013	369	73
2. MT	80455,50	17447,50	12190,50	-1,28158	0,199992	-1,30162	0,193047	369	73
3. MT	79116,50	18786,50	10851,50	-2,62433	0,008682	-2,69765	0,006983	369	73
4. MT	76963,00	20940,00	8698,00	-4,78386	0,000002	-4,89719	0,000001	369	73
5. MT	78425,50	19477,50	10160,50	-3,31726	0,000909	-3,37394	0,000741	369	73
6. MT	78192,00	19711,00	9927,00	-3,55141	0,000383	-3,59605	0,000323	369	73
7. MT	81088,50	16814,50	12823,50	-0,64681	0,517758	-0,66780	0,504264	369	73
8. MT	81790,50	16112,50	13411,50	0,05716	0,954418	0,05857	0,953292	369	73
9. MT	76692,50	21210,50	8427,50	-5,05511	0,000000	-5,18714	0,000000	369	73
10. MT	79059,50	18843,50	10794,50	-2,68149	0,007330	-2,79428	0,005202	369	73
11. MT	78707,00	19196,00	10442,00	-3,03497	0,002406	-3,72719	0,000194	369	73
12. MT	79241,50	18661,50	10976,50	-2,49898	0,012456	-2,56032	0,010458	369	73
13. MT	80069,00	17834,00	11804,00	-1,66916	0,095087	-1,69916	0,089291	369	73
14. MT	82274,50	15628,50	12927,50	0,54251	0,587464	0,55553	0,578533	369	73
15. MT	78576,50	19326,50	10311,50	-3,16584	0,001547	-3,20364	0,001357	369	73
16. MT	77818,50	20084,50	9553,50	-3,92596	0,000086	-4,05529	0,000050	369	73
17. MT	79512,00	18391,00	11247,00	-2,22772	0,025900	-2,26679	0,023404	369	73
18. MT	78271,50	19631,50	10006,50	-3,47169	0,000517	-3,54648	0,000390	369	73
19. MT	82347,00	15556,00	12855,00	0,61522	0,538412	0,62386	0,532721	369	73
20. MT	81754,00	16149,00	13448,00	0,02056	0,983599	0,02111	0,983156	369	73
21. MT	80454,50	17448,50	12189,50	-1,28258	0,199640	-1,31662	0,187968	369	73
22. MT	79304,00	18599,00	11039,00	-2,43630	0,014839	-2,49468	0,012608	369	73
23. MT	78513,50	19389,50	10248,50	-3,22901	0,001242	-3,29803	0,000974	369	73
24. MI	81185,00	16178,00	12920,00	-0,55004	0,582295	-0,55843	0,576549	369	73
25. MT	79799,50	18103,50	11534,50	-1,93941	0,052452	-1,98347	0,047316	369	73
26. MT	80414,50	17488,50	12149,50	-1,32269	0,185939	-1,34192	0,179621	369	73
27. MT	78577,50	19325,50	10312,50	-3,16484	0,001552	-3,24274	0,001184	369	73
28. MT	80309,50	17593,50	12044,50	-1,42799	0,153297	-1,45601	0,145390	369	73
29. MT	77879,50	20023,50	9614,50	-3,86479	0,000111	-4,28636	0,000018	369	73
30. MT	77004,00	20899,00	8739,00	-4,74274	0,000002	-4,89362	0,000001	369	73
СУМА МІТІВ	77881,00	20022,00	9616,00	-3,86329	0,000112	-3,86363	0,000112	369	73